

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Diccionari de les RELIGIONS per a noies i nois de 10 a 14 anys

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació,
Administracions Públiques i Habitatge
Direcció General d'Afers Religiosos

Diccionari de les RELIGIONS

per a noies i nois de 10 a 14 anys

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació,
Administracions Públiques i Habitatge
Direcció General d'Afers Religiosos

Diccionari de les religions per a noies i nois de 10 a 14 anys

Autoria: Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós - AUDIR (Lourdes Monfort i Ricard Toledo)

Coordinació de la publicació: Pilar Claret i Francesc Torradeflot

Il·lustracions: Leticia Ruiz

Disseny i maquetació: Alba Puig

Assessorament lingüístic: Helena Cots i Antònia Fernández

© Autoria: Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

© Edició: Generalitat de Catalunya. Departament de Governació, Administracions Públiques i Habitatge.
Direcció General d'Afers Religiosos

Segona edició, maig de 2017

Dipòsit legal: B 24823-2016

Impressió: ARGRA Trading, s.L. – Tordera, 38, 08012 Barcelona

Agraïm la col·laboració dels consultors pedagògics i de les diverses tradicions religioses que, amb el seu assessorament, han volgut contribuir a aquesta obra:

CONSULTORS I CONSULTORES

Budisme: Pilar Aguilar

Conviccions no religioses: Joan Carles Marset

Cristianisme catòlic: Ignasi Ricart

Cristianisme ortodox: Maria Rosa Ocaña

Cristianisme protestant: Jaume Triginé

Fe bahá'í: Rosa Rabani

Hinduisme: Duarca Das (Fabián Ezequiel)

Islam sunnita: Mohàmmad Alghaidouni

Judaisme: Jorge Burdman

Mormons: Antoni Silvestre

Sikhisme: Gagandeep Singh Khalsa

Testimonis de Jehová: Josep Morell

ÍNDEX

Salutació	7
Introducció	9
Presentació per als nois i noies	13
Índex temàtic	15
Índex alfabètic	17
Paraules per comprendre el fet religiós	23
Apropem-nos a les religions i a les seves creences	27
Busquem les divinitats i les persones que guien per trobar-les	37
Cants, pregàries i lloances dels llibres sagrats	45
Descobrim com són els ritus i per què es fan	51
Esbrinem quines són les festes i celebracions	61
Fixem-nos en els llocs de culte i les ciutats sagrades	67
Gaudim de la diversitat amb admiració i respecte	73
Joc de taula	78
Dibuixos per pintar	103

SALUTACIÓ

Tot preparant aquesta salutació per al *Diccionari de les religions per a noies i nois de 10 a 14 anys* que teniu a les mans, em van venir al cap unes paraules de la pedagoga catalana Rosa Sensat: la llibertat és una conquesta a què arribem per mitjà de l'educació i la cultura. És un pensament que subscric plenament, convençuda com estic que el coneixement ens obre les portes del món i ens ajuda a comprendre'l, mentre que la ignorància genera por, desconfiança, prejudicis i rebuig davant allò desconegut.

Una altra gran coneixedora del món infantil, l'escriptora catalana Joana Raspall, recomanava als petits fer-se amics dels llibres, perquè cada pàgina pot ser un estel que ens fa de guia. Res més cert, especialment en el cas d'aquesta obra, que s'ha elaborat amb el màxim rigor pedagògic perquè esdevingui una guia que doni a conèixer als nens i nenes la gran diversitat i riquesa que existeix al món a través de les múltiples creences religioses.

Aquest diccionari és una versió infantil del *Diccionari de religions*, editat l'any 2015 per la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya amb l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i la col·laboració del Termcat, i que al seu torn és una edició molt ampliada i revisada del *Vocabulari de les religions per a mitjans de comunicació*, publicat l'any 2004.

Es tracta d'un pas endavant en l'aposta ferma del Govern de la Generalitat per les iniciatives que impulsen el diàleg interreligiós al nostre país, i que ens han convertit en un referent en aquesta matèria a nivell mundial.

Aquest diccionari esdevindrà, n'estic convençuda, una eina útil i valuosa que generarà debat, aportarà informació als més petits i els despertarà la curiositat sobre el fet religiós i les diferents creences religioses.

I serà així perquè neix amb la voluntat de contribuir a fer dels nostres infants persones adultes lliures, a través del coneixement que els proporcionen llibres amics com aquest. Des del convenciment que, l'endemà, seran capaços de construir una societat més tolerant, democràtica i respectuosa amb les diferents maneres de viure i sentir l'espiritualitat.

Meritxell Borràs i Solé

Consellera de Governació,
Administracions Públiques i Habitatge

INTRODUCCIÓ

L'any 2015 la Generalitat de Catalunya, el Termcat i l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (AUDIR) vam publicar el *Diccionari de religions* en versions en línia i en paper. Aquest diccionari avui és accessible al conjunt de la població.¹ Era una obra que tenia i té la voluntat d'informar i formar per prevenir i transformar estereotips i prejudicis, que sovint són fruit del desconeixement. Es volia i es vol ajudar a descobrir la diferència i l'alteritat en tota la seva dignitat i grandesa, sense reduccions ni malentesos.

Aquesta publicació és el resultat d'una iniciativa de la Direcció General d'Afers Religiosos, que ha insistit en la necessitat de fer arribar aquesta informació i formació als nois i noies del nostre país d'una manera adaptada a la seva comprensió. Són moltes les mans, les capacitats i els recursos que s'han posat a treballar per fer-ho possible. Ha estat una obra de consens amb una voluntat clarament pedagògica. Ha calgut identificar els eixos temàtics vertebradors d'un coneixement bàsic, seleccionar els termes concrets –més de 300– dins de cada un d'aquests eixos, ordenar les tradicions per l'origen geogràfic (mediterrani o asiàtic) i, dins de cada subapartat, ordenar els temes i els termes segons la cronologia habitualment acceptada de les diverses tradicions, de més antigues a més recents, excepte en alguna ocasió en què, per raons de disseny, s'ha obviat aquest criteri. A l'interior de cada subapartat i dins de la mateixa tradició, si no hi havia cap raó pedagògica concreta, s'hi ha seguit el criteri alfabètic.

¹ http://www.termcat.cat/es/Diccionaris_En_Linia/193/.

Les tradicions que s'han considerat són les presents al nostre país d'acord amb el criteri d'asimetria sociològica, és a dir, tenint en compte les tradicions proporcionalment amb més presència en funció de la seva major o menor incidència social, cultural i històrica.

En aquest sentit, som conscients que aquest diccionari és un reflex de l'actual situació socioreligiosa i que estarà sotmès, en el futur, a les necessàries actualitzacions que la realitat dinàmica del fet religiós pugui arribar a requerir.

Malgrat la clara prioritat comunicativa d'adaptar el missatge a les capacitats del receptor, el diccionari no ha pogut fer fàcil allò que és en si mateix complex; tanmateix hem procurat en tot moment fer-ho entenedor, sense estalviar, naturalment, el necessari esforç del qui s'interessa per aprendre. Tenim clar que la diversitat pot ser presentada i apresada de manera sistemàtica a partir d'una determinada edat, que és la de les noies i nois a qui s'adreça la nostra publicació. Abans només es poden oferir tastos propedèutics molt parcials, més orientats a seduir i a despertar l'interès positiu; una aproximació que tal vegada al nostre país han fet algunes de les publicacions per a infants ja existents.

En allò relatiu a les definicions dels termes, cal dir que en algunes es va més enllà de l'explicació del significat del concepte i s'entra en algun aspecte anecdòtic, que hem recollit perquè creiem que pot cridar l'atenció dels nois i noies i que, a més, pot ser fàcilment percebut o identificat en el seu entorn (per exemple, els símbols més freqüents de les tradicions). Dels termes que en el llenguatge corrent tenen diferents accepcions o significats, només n'hem abordat el significat religiós. Alguns dels termes tenen més desenvolupament pedagògic que d'altres, segons la nostra interpretació del seu previsible grau de coneixement. Això explica que, amb caràcter puntual, hi hagi

definicions més extenses i amb un to més explicatiu i enciclopèdic quan s'ha considerat oportú. S'observarà també que al diccionari hi figuren termes compostos que s'han introduït quan són d'ús freqüent per part de les comunitats religioses i prou significatius per considerar-ne rellevant l'aprenentatge.

Ens hem basat inicialment en el *Diccionari de religions* i en el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans. Tanmateix, la selecció dels termes i la redacció de les definicions l'han fet els autors i l'equip de pedagogs i de científics de la religió. Un cop acabada aquesta feina inicial, s'ha sotmès als referents de les diverses tradicions religioses presents a Catalunya, els quals hi han proposat esmenes, modificacions, afegits, etc. Aquests suggeriments han estat majoritàriament incorporats respectant sempre la voluntat pedagògica que inspira la publicació. Hem procurat garantir que les comunitats religioses es reconeixin en les explicacions d'aquest diccionari.

La publicació que teniu davant vostre és el resultat del treball conjunt d'experts i expertes en ciències de les religions, pedagogs i pedagogues, ensenyants i persones significatives i de referència de les diferents comunitats religioses que coneixen la seva pròpia tradició i que sovint tenen capacitats o desenvolupen tasques relacionades amb l'educació dins de la seva comunitat. També hi han participat una il·lustradora, una correctora i una dissenyadora gràfica. Mereix una menció singular l'obra artística de la il·lustradora, que dona al llibre una qualitat especial, no només per la seva atracció visual –ressonància clara del gènere dels diccionaris visuals– sinó també perquè facilita la comprensió del significat de les paraules als nois i noies de 10 a 14 anys. Aquesta publicació és una obra dialogal, de consens i d'inclusió, de rigor i de voluntat pedagògica, amb voluntat de ser una eina bàsica al servei de l'educació en el coneixement de la diversitat religiosa i cultural del nostre país. Esperem, per una banda, que doni satis-

facció als interessos i a les expectatives dels lectors i lectores, de manera especial, del conjunt de la comunitat educativa catalana, i, sobretot, dels nois i noies del nostre país. Per altra banda, confiem que la gran diversitat religiosa i cultural, que té el desafiament de conviure de manera cohesionada i fecunda en una societat plural i democràtica, així com el personal professional i voluntari que treballa en la seva cogestió positiva, puguin aprofitar aquesta publicació i contribuir a fer-la arribar als nois i noies a través dels espais d'ensenyament i oci, reglats i no reglats.

Voldria acabar aquesta introducció agraint a la Direcció General d'Afers Religiosos el seu interès, suport i confiança. Gràcies també a totes les persones que han ajudat a fer realitat la publicació, especialment a l'autora i a l'autor, a l'equip d'AUDIR, als consultors i consultores pedagògics i, de manera especial, a les persones expertes i de referència de les diverses tradicions religioses i conviccions no religioses. A tots i a totes, gràcies per fer visible que el diàleg i el consens també són expressió de la cooperació simbiòtica i sinèrgica i font de producció i creativitat intel·lectual.

Francesc Torradeflot
Director de l'Associació UNESCO
per al Diàleg Interreligiós

PRESENTACIÓ PER ALS NOIS I NOIES

Noies i nois,

Aquí teniu un diccionari ben curiós.

Per què hi ha un **arbre** a la portada?

Quins **fruits** més estranys...

Hi ha **mans** de molts colors... Què representa aquest **ocell blanc** que hi ha al tronc?

Si heu sabut respondre a aquestes preguntes o si us n'heu fet encara més... vol dir que esteu preparades i preparats per aprendre un vocabulari que cada dia es fa servir més al nostre país.

En aquest diccionari hi trobareu més de 300 paraules sobre les religions més conegudes a Catalunya. Estan agrupades en set temes que us ajudaran a comprendre'n millor els significats. Per això hi ha un índex temàtic i un índex alfabètic.

Hem tingut molta cura a l'hora de triar les paraules i els dibuixos que ens mostren la diversitat religiosa i cultural a Catalunya. Hem valorat la facilitació de la inclusió de les persones amb diferents capacitats. També hem procurat utilitzar un llenguatge no sexista.

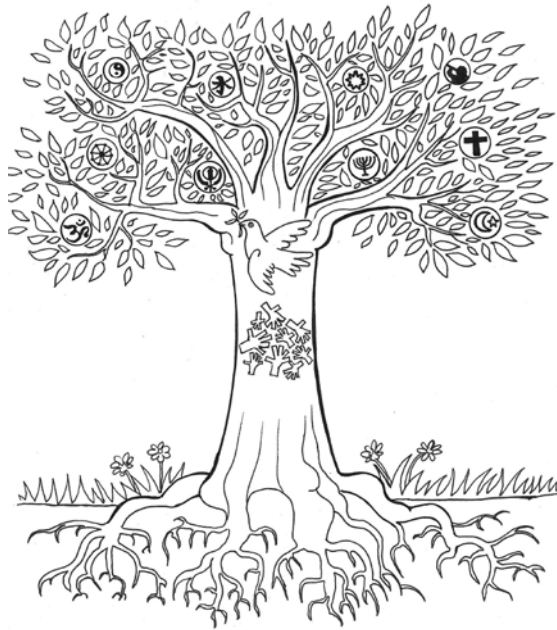
A cada tema hem agrupat les religions segons la seva procedència geogràfica: les d'origen asiàtic i les d'origen mediterrani; i també per les seves característiques més

comunes. Hi ha paraules que poden estar en més d'un tema, però, per no repetir-les, només les trobareu en un d'ells.

Al final hi ha un joc de taula i uns dibuixos per pintar que faran més divertit aprendre el vocabulari.

Cada religió té uns orígens culturals diferents (arrels) i una manera diversa d'expressar-se (fruits) però totes tenen un mateix tronc, un **desig de pau**.

Lourdes Monfort

ÍNDEX TEMÀTIC

A	propem-nos a les religions i a les seves creences	27
B	usquem les divinitats i les persones que guien per trobar-les	37
C	ants, pregàries i lloances dels llibres sagrats	45
D	escobrim com són els ritus i per què es fan	51
E	sbrinem quines són les festes i celebracions	61
F	ixem-nos en els llocs de culte i les ciutats sagrades	67
G	audim de la diversitat amb admiració i respecte	73

ÍNDEX ALFABÈTIC

A

Abdu'l-Bahá, 43
ablució, 56
Abraham, 40
advent, 64
agnosticisme, 26
Aïdu l-fitr, 65
Aïdu l-adhà, 65
Aixurà, 65
al-fatiha, 49
Allà, 38
Alcorà, 49
aliança, 34
alquibla, 60
altar, 59
amritsanskar, 52
Analectes, 45
anand karaj, 54
ancià, 42
àngel, 38
ànima, 25
apòstol, 41
aqiqah, 52
ateisme, 26
avemaria, 48

B

Baisakhi, 62

baptisme, 52
bar mitsvà, 53
bat mitsvà, 53
benaurança, 34
benedicció, 24
berit milà, 52
Bhagavad-Gita, 45
Bíblia, 48
bikkhu, 40
bimà, 75
bindi, 74
bisbe - bisbessa, 42
bismillah, 50
bodhisattva, 39
Brahma, 37
buda, 39
budisme, 27
budisme Mahayana, 27
budisme tàntric, 27
budisme Theravada, 27

C

cadi, 43
caixer, 34
calze, 59
campana, 57
capella, 70
casta, 73

catedral, 69
catequesi, 35
Centre Mundial Bahá'í, 72
cerimònia, 23
cinc k, 33
ciri pasqual, 59
Ciutat del Vaticà, 69
Commemoració de la mort
de Jesucrist, 65
comunió, 24
comunitat, 24
confessió, 24
Confuci, 40
confucianisme, 28
congregació, 24
creença, 23
creu, 59
Crist, 41
cristianisme, 28
culte, 23

D

Dalai-lama, 40
Daodejing, 45
David, 40
déu - deessa, 23
dharma, 31
Dia de la Reforma, 65

diàleg interconviccional, 76
diàleg interreligiós, 76
diàleg intrareligiós, 76
dies intercalars, 66
diumenge, 63
Divali, 61
divendres, 65
doctrina, 31
dukha, 32
dungchen, 57

E

ecumenisme, 77
encens, 57
Epifania, 64
ermita, 70
Església catòlica, 29
Església Cristiana Adventista
del Setè Dia, 29
Església de Jesucrist dels
Sants dels Darrers Dies, 29
Església evangèlica, 29
Església ortodoxa, 29
Església protestant, 29
Esperit Sant, 38
espiritual, 23
eucaristia, 56
evangelització, 35

F

fanatisme, 77
fe, 23
Fe bahá'í, 30
fidel, 23
Filocàlia, 48
flor de lotus, 75
fonamentalisme, 77

G

Ganeixa, 37
Ganges, 67
gihad, 36
guia espiritual, 39
gurdwara, 68
guru, 39
Guru Granth Sahib, 46

H

hadit, 49
hagg, 35
halacà, 34
halal, 36
Hanukkà, 63
hesicasta, 42
hijab, 76

hinduisme, 27
Hola Mohalla, 61
Holi, 61
huppà, 54

I

icona, 75
imam, 43
incineració, 55
inhumació, 55
ioga, 31
islam, 30
islam sunnita, 30
islam xiïta, 30

J

Jehovà, 38
Jerusalem, 69
Jesús, 40
judaisme, 28

K

Ka'ba, 71
Kali, 37
karma, 32
karuna, 32
khalsa, 33

khitan, 53
kirtan, 46
Kitab-l-Aqdas, 50
koliva, 76

L

La Torre de Guaita, 76
Lakxmi, 37
lama, 39
Losar, 62
lung ta, 73

LL

Llibre de Mormó, 48

M

madrassa, 76
mahdí, 43
Mahoma, 42
mala, 57
mandala, 58
mandir, 67
manis, 57
mantra, 45
Mashriqu'l-Adhkár, 72
mare, 42
Maria, 41

matrimoni bahá'í, 55
matrimoni budista, 54
matrimoni cristià, 55
matrimoni hindú, 54
matrimoni jueu, 54
matrimoni musulmà, 55
Meca, 71
Medina, 71
meditació, 25
menorà, 75
menorà de la Hanukkà o hanukkiyà, 58
mesquita, 70
Messies, 41
mezuzà, 58
micvé, 69
midà, 70
mihrab, 60
minaret, 70
Mirzá Husayn-Alí, 43
misbaha, 60
missatger - missatgera, 38
missió, 35
mite, 24
Moisès, 40
moksa, 32
monestir, 67
monjo - monja, 39
monoteisme, 25

mont Athos, 70
morabit, 43
moral, 31
mudra, 57
muetzí, 43
Muhàmmad, 42
Mur de les Lamentacions, 69

N

Nadal, 64
Naixement del Guru Nanak, 62
namakarana, 51
Nanak, 40
Naw-Rúz, 66
nicab, 76
nirvana, 32
noble camí dels vuit passos, 32
Nou Testament, 48

O

ordenació sacerdotal, 56

P

pabbajja, 53
pagoda, 67
papa, 41

Paraules ocultes, 50
Pare, 38
pare, 42
parenostre, 48
Parinirvana, 62
parròquia, 70
Pasqua, 63
Pasqua cristiana, 64
pastor - pastora, 42
patena, 59
patriarca, 42
pecat, 25
pelegrinatge, 73
penitència, 56
Péssah, 62
pessebre, 75
politeisme, 25
pregària, 25
pregària del cor, 48
primera comunió, 53
profeta - profetessa, 38

Q

quaresma, 64
quetubà, 54
quatre nobles veritats, 32
quipà, 58

R

rabí - rabina, 40
ramadà, 35
reencarnació, 32
regla d'or, 31
religió, 23
reliquia, 74
representant religiós, 39
respecte, 77
resurrecció, 34
Ridvan, 66
ritu, 23
ritu de pas, 51
Roix ha-Xanà, 62
rosari, 59
Russell, Charles Taze, 44

S

sàbat, 62
sacerdot - sacerdotessa, 38
sacrifici, 55
sagrament, 56
sagrat, 23
sala del regne, 72
salat, 35
salm, 47
samsara, 32
sangha, 33

sant - santa, 41
sant sopar, 56
santedat, 25
Sarasvati, 37
Siddharta Gautama, 39
sikhisme, 27
símbol, 25
simhat bat, 52
Simkhat Torà, 63
sinagoga, 68
Smith, Joseph, 44
staretz, 42
stupa, 67
Sucot o festa de les
Cabanyelles, 63
sufí, 43

T

taharah, 56
tallit, 58
Talmud, 47
Tanakh, 47
taoisme, 28
tasbih, 60
temple, 69
Temple Daurat, 68
teologia, 25
Testimonis de Jehovà, 30

tolerància, 77
Torà, 34
tradició, 24
Trimurtri, 37
Tripitaka, 45
txakra, 74

U

udú, 56
umma, 36
upanayana, 52

V

vaca sagrada, 75
Varanasi, 67
veda, 32
Veda, 45
venerar, 24
Vesak, 61
Vixnu, 37

X

xador, 76
xahada, 35
xaria, 36
Xavuot o Pentecosta jueva, 63

xemà, 47
Xiva, 37
xoà, 76
xofar, 58

Y

YHWH, 38
Yom Kippur, 62

Z

zakat, 35

Paraules per comprendre el fet religiós

religió: conjunt de creences i pràctiques que uneixen un grup de persones amb allò que consideren déu, deessa, diví, sagrat o espiritual.

creença: conjunt d'idees que comparteix un grup o comunitat religiosa. Veritats en les quals confia.

déu - deessa: ésser suprem i poderós al qual es dóna culte (adoració).

sagrat: consideració que rep una realitat (lloc, objecte, persona, etc.) per la seva relació amb l'àmbit diví o sobrenatural.

espiritual: qualitat que es dóna a allò que no és material i que està més enllà dels cinc sentits.

fe: confiança en les idees compartides pel grup religiós i relació amb allò que es considera diví.

fidel: persona que pertany a una religió i compleix els compromisos que comporten les seves creences.

ritu: manera concreta i repetitiva de celebrar les cerimònies religioses.

cerimònia: celebració amb sentit religiós o espiritual.

culte: adoració o veneració que es fa davant d'allò que es considera un ésser o poder sagrat. Els actes de culte poden ser rituals, pregàries, danses, càntics, meditacions o d'altres.

confessió: té diversos significats: 1. Afirmació d'una creença en públic. 2. Nom que s'atorga als corrents del cristianisme, sobretot protestant, que s'identifiquen públicament amb unes creences pròpies que els fan singulars dins de la seva tradició religiosa. 3. Acte pel qual es reconeixen els errors o pecats davant la comunitat o d'una persona i que sovint comporta una voluntat de canvi.

comunitat: grup de persones que estan en comunió.

congregació: conjunt de cristians que es reuneixen en un lloc determinat on de manera estructurada s'organitzen per realitzar les seves activitats.

comunió: sentiment d'unitat que fa que una comunitat o grup de persones s'aplegui, en la majoria dels casos, per participar d'alguna cosa en la qual creuen.

tradició: conjunt de relats, creences, costums o valors transmesos a través de les generacions.

mite: relat simbòlic sobre qüestions importants, com pot ser l'origen del món i de la humanitat. Narra les grans accions de personatges extraordinaris o divinitats. És habitualment molt antic i tradicional i acostuma a servir de model.

venerar: donar culte a la divinitat, als sants o a les coses sagrades.

benedicció: acció o fórmula ritual que dona un valor sagrat a persones o objectes al servei de la divinitat. També expressa la petició als déus o deesses de beneficis espirituals o materials.

pregària: acció exterior o interior per la qual les persones s'adrecen a la divinitat.

meditació: pràctica espiritual d'atenció i reflexió interior, individual o compartida.

ànima: segons algunes tradicions, és allò que està més enllà dels cinc sentits i que fa que un cos tingui vida, o també, la dimensió interior on es genera la vida espiritual. Altres tradicions la identifiquen amb els mateixos éssers vius, tant éssers humans com animals. En alguns casos es considera immortal.

santedat: qualitat que es confereix a certes persones, coses, llocs, animals, accions i esdeveniments perquè es creu que tenen contacte amb un poder misteriós o sobrenatural.

pecat: per als monoteismes d'origen mediterrani, és la falta que es comet en desobeir la voluntat de Déu i en fer mal a la seva creació, especialment a les persones.

teologia: estudi i explicació raonable de les doctrines de les religions. Mot d'origen grec, a partir de *Teos* ('Déu') i *logos* ('paraula'), és a dir: 'paraula sobre Déu'.

monoteisme: creença en un sol déu o deessa.

politeisme: creença en molts déus i deesses.

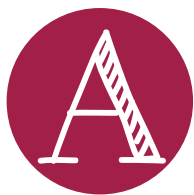
símbol: figura o cosa que es fa servir per representar-ne una altra perquè s'hi assembla o per alguna relació natural.

agnosticisme: corrent del pensament i convicció que defensa que no es tenen prou arguments ni prou capacitat per saber si existeix o no algun déu o deessa, ànima o realitat de caràcter espiritual o sobrenatural. Per tant, ni ho nega ni ho afirma.

ateisme: corrent del pensament i convicció que nega l'existència de qualsevol déu o deessa, ànima o realitat de caràcter espiritual o sobrenatural.

propem-nos a les religions i a les seves creences

Nom d'algunes religions d'origen asiàtic

hinduisme: religió que neix i es practica majoritàriament a l'Índia. Té uns 5.000 anys d'antiguitat. Els i les hindús l'anomenen *sanatana dharma*, que vol dir 'via eterna'.

Un dels seus símbols és el so [om], síllaba que representa la totalitat del que existeix.

budisme: religió que neix a l'Índia al segle v aC. Segueix l'ensenyament de Siddharta Gautama, anomenat *el Buda*. Un dels seus símbols és la roda del Dharma, una roda amb vuit radis, imatge de les vuit actituds que ajuden a superar el sofriment.

Amb el temps s'han originat diverses maneres de viure'l, com per exemple el budisme Theravada, el budisme Mahayana i el budisme tântric.

budisme Theravada: corrent budista i la religió majoritària en països com ara Sri Lanka, Birmània, Tailàndia, Cambotja o Laos. A Europa i a Amèrica també hi és present.

budisme Mahayana: corrent budista molt arrelat al Japó, la Xina, les dues Corees i Taiwan. El budisme zen és una manera de viure i practicar el budisme Mahayana. A Europa i a Amèrica també hi és present.

budisme tântric: corrent budista majoritari al Tibet, Mongòlia i Nepal. A Europa i a Amèrica també hi és present. També s'anomena *Vajrayana* o 'vehicle del diamant'.

sikhisme: religió fundada a l'Índia pel guru Nanak. Comparteix alguns elements amb l'hinduisme i amb l'islam. Apareix al segle xvi dC buscant un camí de pau i entesa entre les diferents creences religioses. Un dels seus símbols principals és una figura composta de tres armes i un cercle.

S'anomena *khanda*, que és el nom de l'espasa de doble tall que hi ha al centre i representa el coneixement i la unitat de Déu alhora que la lluita contra la injustícia.

confucianisme: religió i corrent de pensament xinès basats en les idees de Confuci (segle VI-V aC). Valora molt la tradició de saviesa dels avantpassats. Un dels seus símbols és el *shui*, que vol dir 'aigua' en xinès. L'aigua pot donar vida o destruir-ho tot.

taoisme: religió i corrent de pensament xinès fonamentats en el Tao, que vol dir 'principi de l'univers'. Apareix al voltant del segle V aC. El seu símbol és el *yin i yang*, representatiu del Tao, la unitat on tot es complementa harmònicament: el blanc i el negre, el masculí i el femení, la vida i la mort, el bé i el mal.

Nom d'algunes religions d'origen mediterrani

judaisme: religió monoteista del poble jueu. Es basa en la creença en la promesa feta per Déu a Abraham: ser el poble escollit per esdevenir llum per a tota la humanitat. Neix aproximadament al voltant del segle XX aC. Els jueus fonamenten la seva vida i la seva fe en el compliment de la Torà o pacte del Sinai amb Déu. Un dels símbols del judaisme és el candelobre de set braços (*menorà*), que representa la perfecció de Déu i els set dies de la creació. La llum simbolitza la llum eterna.

cristianisme: religió centrada en la vida, el missatge i la resurrecció de Jesucrist (segle I dC), recollits en els textos de l'Evangelí (paraula grega que significa 'bona notícia'). Al grup de creients que neix al voltant de la figura de Jesús se l'anomena *Església* o *congregació*.

Actualment, hi ha diferents grups de seguidors i seguidores de Jesús, aplegats en diferents esglésies: catòlica, ortodoxa, protestant. La creu és el símbol de gran part del cristianisme, que recorda que Jesucrist va morir en creu.

Església catòlica: corrent del cristianisme majoritari al món i a Catalunya. La comunitat cristiana catòlica deu obediència al seu cap, el bisbe de Roma (el papa). *Catòlica* vol dir 'universal'.

Església Cristiana Adventista del Setè Dia: Església organitzada al voltant del moviment fundat per Ellen G. White. Creu en l'imminent retorn personal i gloriós de Jesús i té el disabte com a dia de descans (descans sabàtic).

Església evangèlica: conjunt d'esglésies cristianes que van sorgir de la Reforma o influïdes per la Reforma iniciada per Martí Luter al segle XVI dC. També se'n diu *Església protestant*.

Església protestant: vegeu *Església evangèlica*.

Església ortodoxa: un dels tres grans corrents del cristianisme. El seu origen es remunta al temps dels apòstols. Comprèn catorze patriarcats i de les esglésies se'n diu que són "autocèfales" (que significa que tenen el seu propi cap, que és el patriarca). Constitueixen sínodes (reunions de tots els bisbes) interdependents. Estan unides en comunió –unitat en la fe–, però no en administració. El patriarca de Constantinoble té

una certa primacia d'honor. Els patriarcats més antics són els de Constantinoble, Alexandria, Antioquia i Jerusalem. Fins que la cristiandat es va mantenir unida, hi havia el Patriarcat de Roma, però l'any 1054, en produir-se el gran cisma o separació entre l'Orient i l'Occident cristià, va desaparèixer.

La creu ortodoxa pot tenir diverses formes. La que habitualment s'identifica amb el conjunt de l'ortodòxia és la creu eslava. En aquesta creu el creuer inclinat simbolitza, segons la tradició, el "bon lladre" (a la part superior) i el "mal lladre" (a la part inferior): els dos personatges que es considera que van morir en creu juntament amb Jesucrist.

Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies: també anomenats *mormons*. Comunitat cristiana fundada als Estats Units al segle XIX dC per Joseph Smith, que a banda de

la Bíblia segueix un llibre cabdal anomenat *El llibre de Mormó*. Un dels símbols d'aquesta església és la figura de l'àngel Moroni tocant la trompeta que anuncia l'Evangeli arreu.

Testimonis de Jehovà: comunitat religiosa constituïda als Estats Units al segle XIX dC per Charles Taze Russell. Les seves creences arrelades en la Bíblia s'expliquen i es donen a conèixer a través de publicacions pròpies en paper i digitals. No tenen cap símbol religiós concret. En alguns dels seus mitjans de comunicació fan servir com a ensenya el logotip d'un llibre obert que representa la paraula de Déu, la Bíblia.

islam: religió nascuda a la Meca (Aràbia) al segle VII dC. Fou predicada pel profeta Muhàmmad (Mahoma) seguint la revelació d'Al·là (paraula àrab que significa 'Déu'). El seu símbol és la mitja lluna creixent amb estrella. Als creients se'ls anomena *musulmans* i *musulmanes* (de la paraula àrab *muslim*, que significa 'qui se sotmet a Allà'). La comunitat musulmana s'anomena *umma*; està formada per:

islam sunnita: corrent que segueix l'Alcorà i la *sunna*, que són els actes, costums i dites (*hadits*) del profeta Muhàmmad. No accepta cap mena de mediació entre Déu i l'ésser humà. És molt important el consens de la comunitat. Els sunnites són el grup més nombrós de la comunitat musulmana global.

islam xiïta: corrent dels musulmans i musulmanes que a més de seguir l'Alcorà i els hadits, també segueixen el quart califa o successor del profeta. Accepten una mediació entre Déu i els éssers humans. Aquesta mediació recau en els imams. Són minoritaris dins de la comunitat musulmana global.

Fe bahá'í: moviment religiós nascut a l'Iran al llarg del segle XIX dC d'adhesió al profeta Mírzá Husayn-Alí (conegut amb el nom de *Bahá'u'lláh*). La comunitat bahá'í cerca una humanitat unida sense cap tipus de discriminació. Promouen la pau i la justícia mundial. Un dels principis vertebrals de la Fe bahá'í és la revelació progressiva, segons la qual la inspiració divina es revela a la humanitat a través de les diferents manifestacions de Déu –les persones fundadores de les grans religions– en diferents moments històrics. La Fe bahá'í no té un símbol específic que la identifiqui, tot i que sovint es representa amb una estrella de 9 puntes, ja que el 9 és el valor numèric de la paraula *Bahá*.

Doctrina i moral

regla d'or: principi o norma moral que habitualment es formula així:

“No facis als altres allò que no voldries que et fessin a tu.”

Aquesta regla apareix en la majoria de les tradicions religioses i filosòfiques.

doctrina: conjunt d'opinions i regles de conducta que s'accepten oficialment com a veritats a seguir. Cada religió té la seva doctrina, que pot anar variant amb els canvis històrics i l'evolució del coneixement humà.

moral: conjunt de costums, valors i normes d'una persona o d'un grup social, que funciona com una guia de conducta per a viure. La moral orienta quines accions són correctes (bones) i quines són incorrectes (dolentes). Cada religió té la seva moral.

Doctrina i moral d'algunes religions d'origen asiàtic

dharma: harmonia universal que governa tot el que existeix (hinduisme i budisme).

ioga: conjunt de tècniques i pràctiques d'origen hindú per treballar amb el cos i la ment. Ajuden a unificar l'ésser humà i que s'adoni de la seva relació amb la divinitat.

karma: llei de l'existència que valora les accions dels éssers vius i determina la futura reencarnació o renaixement a una vida millor o pitjor (hinduisme i budisme).

moksa: segons l'hinduisme, és l'alliberament definitiu de l'ànima de la cadena o cicle aparentment interminable de les reencarnacions.

samsara: cercle o cadena de naixement - mort - reencarnació. Aquest cercle només s'acaba quan l'ànima arriba al *moksa*, l'alliberament (hinduisme).

reencarnació: pas de l'ànima d'un cos mort a un altre cos que neix. En el budisme se'n diu *renaixement* perquè no es creu que allò que continua existint sigui l'ànima.

veda: paraula hindú que significa 'saviesa' i dona nom a cadascun dels llibres sagrats més antics de l'Índia: els Veda.

“No facis als altres allò que si et fessin a tu et causaria pena.”

MAHABHARATA 5,15,17 (hinduisme)

noble camí dels vuit passos: segons el Buda, és la forma de vida correcta per alliberar-se del sofriment. Es tracta de mantenir l'actitud correcta en relació amb l'atenció, la concentració, la claredat, la paraula, el pensament, l'acció, la voluntat i la vocació.

dukha: sofriment o dolor que segons el budisme pateixen tots els éssers vius i del qual és possible alliberar-se'n.

karuna: esperança de les persones budistes que tots els éssers vius poden alliberar-se del sofriment i arribar a la felicitat. És també el compromís d'ajudar les persones que encara són lluny d'aconseguir-ho.

nirvana: per al budisme, és l'estat d'alliberament definitiu del dolor i del sofriment de la vida. És la fi dels renaixements.

quatre nobles veritats: primers ensenyaments del Buda que constitueixen la seva doctrina més important sobre com superar el sofriment. La síntesi seria:

- 1) l'existència és sofriment;
- 2) la causa del sofriment és el desig;
- 3) es pot posar fi al sofriment eliminant el desig;
- 4) la forma de fer-ho és seguir el noble camí dels vuit passos.

sangha: nom que rep la comunitat de persones budistes (monjos, monges i laics). Per a alguns la paraula fa referència només al conjunt de monjos i monges. Juntament amb el Buda i les seves orientacions (la via), és una de les Tres Joies (o "refugis") a les quals s'encomana la persona budista.

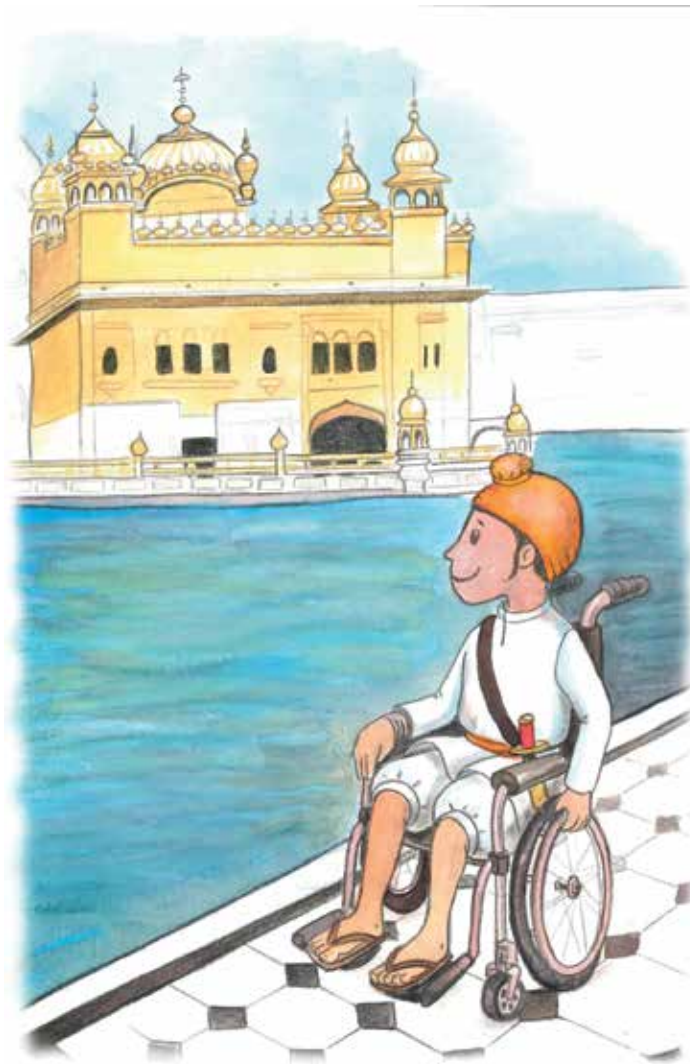
“No fereixis els altres amb allò que et fa sofrir a tu.”

SUTRA PITAKA, UDANAVAGGA 5, 18 (budisme)

cinc k: en el sikhisme, són els cinc senyals de la vestimenta que marquen la identitat sikh:

- Kes: cabells llargs i barba sense tallar.
- Kanga: pinta per recollir el cabell amb un turbant.
- Kach: pantalons curts, fins als genolls.
- Kara: braçalet d'acer. Es porta al braç dret.
- Kirpan: petit punyal de forma corba que representa la lluita per la justícia i que no s'ha d'utilitzar mai com a arma per atacar. És més aviat un objecte simbòlic.

khalsa: comunitat que formen totes les persones sikhs iniciades. Els homes afegeixen al seu nom la paraula *Singh*, que vol dir 'lleó'; i les dones la paraula *Kaur*, que vol dir 'princesa'.

“Si vols fer-te bé a tu mateix, llavors fes bé als altres i sigues humil.”

GURU GRANTH SAHIB, p. 465 (sikhisme)

Doctrina i moral d'algunes religions d'origen mediterrani

*“El que per a tu és detestable
no ho facis al teu pròxim.
Aquesta és tota la Llei.
La resta són comentaris.”*

TALMUD BAD, SHABBAT (judaisme)

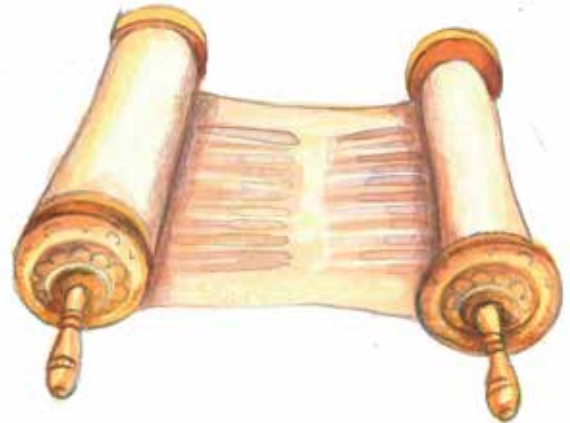
aliança: en el judaisme, és el pacte entre Déu i el poble d'Israel pel qual Déu es compromet a protegir i beneir el poble d'Israel i el poble es compromet a obeir la Llei. Jueva ho és la persona que compleix el pacte.

caixer: normes jueves sobre quins aliments es poden menjar i com s'han de cuinar. Quan es compleixen aquestes normes es diu que un aliment és caixer (aliment pur).

resurrecció: pas de la mort a una vida totalment diferent de la coneguda, que ha vençut definitivament la mort, tot i que en alguns casos es mantingui la mateixa personalitat i característiques.

halacà: conjunt de normes de conducta religiosa, política i social del judaisme.

Torà: llei jueva esdevinguda text sagrat del judaisme que inclou cinc llibres. El primer explica l'origen del món, de la humanitat i del poble jueu; els altres quatre recullen les històries dels temps de Moisès. Corresponen als cinc primers llibres de la Bíblia.

benaurança: en el cristianisme, s'anomena així una predicació de Jesús on explica com ha de ser el comportament de les persones per tal de ser benaurades (feliçes).

catequesi: ensenyament de la doctrina cristiana d'una manera viva i apropiada a les característiques dels infants, els joves, les persones adultes i les converses.

evangelització: en el cristianisme, és la predicació de l'Evangeli ('la bona notícia'), les paraules i el missatge de Jesús.

missió: per al cristianisme, és l'encàrrec d'evangelitzar ('portar la bona nova') i atendre diferents tipus de necessitats de les persones més desvalgudes que recau en la comunitat o en els seus responsables.

“Tracteu els altres com voleu que ells us tractin.”

EVANGELI DE LLUC 6,31 (cristianisme)

xahada: professió de fe islàmica. Els musulmans i les musulmanes la reciten molt sovint:

“No hi ha cap Déu tret d'Al·là i Muhàmmad n'és el profeta.”

És el primer dels cinc pilars (o bases essencials) de l'islam.

salat: pregària de l'islam que els fidels fan cinc cops al dia orientant-la en direcció a la ciutat santa de la Meca (Aràbia). El divendres, a la mesquita, es fa l'oració comuna més important. La salat és el segon pilar de l'islam.

zakat: oferiment d'una part dels propis béns, l'almoina, per a les persones que ho necessiten. És el tercer pilar de l'islam.

ramadà: novè mes del calendari musulmà. Durant aquest mes es fa dejuni, que vol dir que no es menja ni es beu, des de la sortida del sol fins que es fa fosc. És el quart pilar de l'islam.

hagg: pelegrinatge a la ciutat de la Meca. Els musulmans i les musulmanes que per salut, diners i mitjans ho poden fer, almenys un cop a la vida, van a la Meca. Constitueix el cinquè pilar de l'islam.

halal: en l'islam, allò que és permès per la llei (la xaria). S'aplica també a les normes sobre els aliments.

gihad: lluita i resistència contra el mal, tant en l'àmbit personal com de la comunitat. La "gran gihad" és l'esforç interior de la persona a favor del bé i la veritat. La "petita gihad" és la defensa de l'islam dels seus enemics.

xaria: llei islàmica basada en l'Alcorà i els hadits. Regula la conducta personal i social de la comunitat musulmana.

umma: en àrab vol dir 'comunitat' i designa el conjunt de la comunitat de creients musulmans i musulmanes, que des de bell inici (segle VII dC) va quedar dividida en una branca majoritària, el sunnisme (que ve de *sunna*, 'tradició'), i una de minoritària, el xiisme (de *seguir*, en referència als qui van seguir Ali, cosí i gendre del profeta). Els separaven diferències d'opinió sobre qui havia de ser el cap de la comunitat i com s'havia d'organitzar i desenvolupar.

“Cap de vosaltres no és veritablement creient fins que no vol per al seu germà allò que vol per a ell mateix.”

13è DELS 40 HADITS DE NAWAW (islam)

Busquem les divinitats i les persones que guien per trobar-les

Nom d'algunes divinitats de les religions d'origen asiàtic

Trimurtri: conjunt de tres déus hindús especialment destacats: Brahma, Vixnu i Xiva.

Brahma: divinitat hindú que representa la creació i l'origen de tot.

Vixnu: divinitat hindú que representa la conservació de l'univers.

Xiva: divinitat hindú que representa la destrucció i renovació de l'univers.

Ganeixa: déu hindú molt popular que es presenta amb cap d'elefant. S'invoca per eliminar les dificultats i aconseguir èxit en les activitats humanes.

Lakxmi: deessa hindú de la sort i la fortuna. Representa el món femení. És l'esposa del déu Vixnu.

Sarasvati: deessa hindú del coneixement i la saviesa. Patrona de la comunitat d'estudiants. És l'esposa del déu Brahma.

Kali: deessa hindú que destrueix la ignorància i el mal. És l'esposa del déu Xiva.

Nom dels déus d'algunes religions d'origen mediterrani

YHWH: en el nostre alfabet, les quatre lletres (tetragrama) hebrees que el judaisme utilitza per referir-se a Déu. Els jueus no les pronuncien perquè entenen que Déu és més que la seva expressió, però en la tradició cristiana fonèticament hi ha dues maneres de pronunciar-les: "Jahvé" i "Jehovà".

Jehovà: nom de Déu emprat pels Testimonis de Jehovà i altres confessions cristianes, d'acord amb les fonts bíbliques.

Pare: el cristianisme anomena el seu déu *Pare*, tal com Jesús ho va ensenyar. És el creador de la vida. Al llarg de la història s'ha entès aquest déu únic com a tres persones (la Trinitat): Pare, Fill (Jesús) i Esperit Sant. Malgrat tot, algunes confessions cristianes creuen que el fill no és Déu i que l'Esperit Sant és la força o poder de Déu en acció.

Esperit Sant: és aquella expressió de Déu que fa present Jesús entre els cristians i cristianes. També es pot entendre com la presència de Déu en el si de les persones que segueixen Jesús.

Allà: paraula de l'àrab que significa 'Déu' i amb la qual l'islam anomena el Déu únic.

Persones que guien

missatger - missatgera: persona que porta un missatge espiritual.

àngel: ésser que fa de missatger de Déu. En moltes religions es creu que és protector i a alguns se'ls ha donat un nom. Se l'ha representat de moltes maneres, per exemple, amb ales o envoltat de llum resplendent.

profeta - profetessa: persona inspirada que parla en nom de la divinitat.

sacerdot - sacerdotessa: persona que dirigeix les cerimònies d'una religió o confessió religiosa. Fa d'intermediari entre la divinitat i la comunitat. Per al cristianisme protestant, tot cristià és un sacerdot, la qual cosa es coneix amb el nom de *sacerdocí universal*.

representant religiós: persona escollida com a referent social i públic per a les relacions institucionals d'una comunitat religiosa amb la resta de la societat.

monjo - monja: persona que s'allunya de la societat per dedicar-se a les pràctiques religioses i a la vida comunitària. Acostuma a fer uns vots o compromisos de pobresa, castedat i obediència.

guia espiritual: persona de gran riquesa interior que acompanya i ajuda a aprofundir en la fe de les persones creients.

Persones que guien en algunes religions d'origen asiàtic

guru: mestre i guia espiritual que orienta els deixebles per assolir l'alliberament (*moksa*) dins la tradició hindú. En el sikhisme vol dir 'mestre espiritual'.

buda: ésser il·luminat que ha assolit el nirvana. El Buda és el sobrenom que rep el príncep hindú Siddharta Gautama, fundador del budisme.

Siddharta Gautama: príncep hindú del segle VI-V aC que va rebre el sobrenom de *Buda* ('il·luminat'), per haver assolit la llum del coneixement. Va deixar posició i riqueses per dedicar-se a la meditació. Va comprendre l'origen del sofriment humà i ensenyava a sortir-ne vivint sàviament. Fundador del budisme.

bodhisattva: en el budisme Mahayana, és la persona que està a punt d'arribar al nirvana i renuncia a donar aquest pas per oferir la seva saviesa i ajuda als altres.

lama: mestre o guia espiritual del budisme tibetà que ensenya els deixebles (alumnes que el segueixen).

Dalai-lama: principal autoritat espiritual, social i política del budisme tibetà.

bikkhu: monjo o monja budista que ha fet els passos per arribar al compromís definitiu de viure les regles de conducta del monestir.

Nanak: fundador i primer mestre (guru) de la religió sikh. Va néixer al segle xv dC al Panjab, al nord de l'Índia.

Confuci: pensador xinès que va reformar els costums de la seva època (segle v aC) i es considera el fundador del confucianisme.

Persones que guien en algunes de les religions d'origen mediterrani

Abraham: personatge de la Bíblia jueva i cristiana i també de l'Alcorà. Figura que es considera que marca l'origen del monoteisme i el pare de la fe per a les religions jueva, cristiana i islàmica (on rep el nom d'*Ibrahim*).

Moisès: personatge de la Bíblia jueva i cristiana i també de l'Alcorà. És el gran alliberador i iniciador del poble jueu. La tradició islàmica el considera gran profeta i hi rep el nom de *Mussa*.

David: personatge de la Bíblia jueva i cristiana i també de l'Alcorà. El gran rei que unifica Israel i que esdevé el mediador entre Déu i el poble. És un home religiós i es considera l'autor dels Salms (Lloances a Déu) que es troben als escrits de la Tanakh jueva i a la Bíblia cristiana.

rabí - rabina: persona que s'encarrega del culte i els serveis religiosos de la comunitat jueva.

Jesús: per a la major part del cristianisme, és el Fill de Déu o el mateix Déu que es va fer home. Algunes minories cristianes no el consideren pròpiament Déu. Va néixer a Israel, de família jueva, on va proclamar l'Evangeli de l'amor de Déu. Va morir crucificat. Els cristians i les cristianes creuen que va ressuscitar i segueix viu. Els musulmans i les musulmanes el veuen com algú molt pur, nascut d'una verge, el consideren profeta i precursor musulmà i creuen que no va morir sinó que va ser salvat per Déu i elevat als cels i tornarà abans del judici final per restaurar la justícia a la Terra.

Crist: atribut que es dóna a Jesús. Paraula grega que significa 'l'ungit', 'el messies'. Habitualment forma part del nom compost *Jesucrist*.

Messies: paraula d'origen hebreu que en grec es va traduir per Crist i que significa 'l'ungit', 'l'escollit'. En el judaisme hi ha l'esperança messiànica, que vol dir 'que s'espera l'arribada de l'enviat de Déu'. En el cristianisme es considera que el Messies és Jesús. En l'islam se l'anomena *mahdí*.

Maria: mare de Jesús. Venerada pel cristianisme catòlic i ortodox. Els ortodoxos la representen en icones. Els catòlics n'han fet escultures i l'han pintada. Se l'anomena *Mare de Déu de...* o *Verge de...*, i s'hi afegeix el lloc concret on s'adora o alguna virtut particular que se li atribueix.

apòstol: enviat. Cadascun dels dotze deixebles que, segons el Nou Testament, Jesús va escollir perquè prediquessin el seu ensenyament.

sant - santa: Déu és el sant per excel·lència, 'el separat'.

Té diversos significats:

1. Persona que es considera que té una relació especial amb allò sagrat, així com una certa perfecció moral i capacitats d'ensenyament.
2. Segons el cristianisme catòlic, atribut de l'Església i d'algunes persones destacades reconegudes per la seva bondat i per ser benefactors per als altres. Se'n fan imatges o monuments dedicats al seu culte, especialment en petició d'ajuda.
3. En el protestantisme, tots els creients i les creients.
4. En l'ortodòxia, persona plena de l'Esperit Sant que transmet la seva gràcia (força divina) als creients.

papa: per al cristianisme catòlic, és el bisbe de Roma i cap de l'Església. És assistit per cardenals, bisbes, sacerdots i laics. Té autoritat en qüestions espirituals i eclesiàstiques, alhora que és cap de l'estat Vaticà, situat a la ciutat de Roma.

pastor - pastora: dirigent de les esglésies protestants que s'encarrega de la predicació i de dirigir les diverses activitats que es porten a terme en cada comunitat.

bisbe - bisbessa: persona que dirigeix l'església d'un determinat territori o diòcesi i que té com a principal objectiu predicar l'Evangelí. No totes les tradicions cristianes tenen la figura del bisbe, ni totes les confessions protestants. En el cas que la tinguin, ho poden ser tant homes com dones.

ancià: home madur en sentit físic i espiritual que a les esglésies o congregacions d'algunes confessions cristianes es posa al servei de la comunitat per acompanyar en la comprensió i l'aplicació de la Bíblia. Assumeix, entre d'altres, les funcions de pastor i mestre.

pare: nom que rep el sacerdot cristià ortodox i el sacerdot catòlic d'un orde religiós.

mare: en el cristianisme catòlic, nom honorífic que es dona a algunes religioses. En el cristianisme ortodox, nom que es dona a les monges i també a l'esposa del sacerdot.

staretz: en la tradició cristiana ortodoxa, persona a la qual habitualment es demana consell espiritual.

hesicasta: en la tradició cristiana ortodoxa, la persona que cerca la unió amb Déu mitjançant el silenci, la calma i la pregària continua per la repetició del nom de Jesús.

patriarca: habitualment és el cap de les esglésies cristianes ortodoxes.

Muhàmmad: fundador i últim profeta de la religió islàmica. Va néixer a la Meca (Aràbia), on va rebre el missatge de Déu (Al·là) de donar a conèixer al món que només hi ha un sol Déu. Tot això està explicat al llibre de l'Alcorà. Expulsat de la Meca pels politeistes, va fugir a Medina, on es va crear l'*umma* (comunitat islàmica).

Mahoma: traducció del nom propi Muhàmmad. Vegeu *Muhàmmad*.

imam: persona encarregada de presidir i dirigir l'oració a la mesquita. És escollit, entre la comunitat, pel seu testimoni de fidelitat a l'Alcorà i a la tradició. Per a l'islam xiïta és una mena d'intermediari entre Déu i la comunitat.

muetzi: en la religió Islàmica, és el membre de la mesquita encarregat de fer la crida a l'oració cinc cops al dia des de la torre de la mesquita o minaret.

sufi: persona musulmana que segueix el corrent de pensament anomenat *sufisme*, que aprofundeix en l'amor i la bondat d'Allah a través de la meditació, la recitació i la música.

cadi: per a la religió islàmica, és un jutge que aplica la xaria (la llei religiosa). Regula certs actes de la vida quotidiana: casaments, divorcis, herències, etc.

mahdí: per a l'islam, és el Messies que vindrà a la fi dels temps per portar la justícia al món.

morabit: home piados musulmà. És molt apreciat, especialment al Magrib. Les tombes dels morabits són lloc de pelegrinatge i de pietat religiosa.

Mirzá Husayn-Alí: fundador de la Fe bahá'í. Nascut a l'Iran. És conegut pel títol que se li va donar: Bahá'u'lláh, que significa 'la glòria de Déu'.

Abdu'l-Bahá: fill del fundador de la Fe bahá'í. Se'l considera l'exemple perfecte dels principis predicats pel seu pare, Bahá'u'lláh. La seva vida és un model a seguir pels bahá'ís.

Bahá'u'lláh: vegeu *Mirzá Husayn-Alí*.

Joseph Smith: fundador de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies (mormons). Va néixer als Estats Units el 1805. Els seus seguidors el consideren profeta perquè un àngel li va entregar unes plaques d'or inscrites en una llengua desconeguda, que només ell va comprendre. Per això va escriure el *Llibre de Mormó*, on s'explica que avantpassats indígenes (habitants originaris dels Estats Units) van rebre la visita de Jesús.

Charles Taze Russell: fundador, l'any 1874, dels "Estudiants de la Bíblia" (des del 1931, "Testimonis de Jehovà"), als Estats Units. Es va apartar del cristianisme protestant i va formar un grup d'estudi de la Bíblia. Les seves creences religioses es van publicar, a partir de l'any 1879, a la revista *The Watchtower*, que es distribueix en català des del 2012 amb el nom de *La Torre de Guaita*.

Cants, lloances i pregàries dels llibres sagrats

Veda: textos sagrats de l'hinduisme que estan recopilats en quatre col·leccions: Rigveda, Yajurveda, Samaveda i Atharvaveda.

Bhagavad-Gita: poema filosòfic considerat un text bàsic del pensament hindú.

Tripitaka: triple col·lecció de llibres sagrats del budisme.

vinaya

sutta

abhidama

Daodejing: llibre escrit al segle v aC pel pensador xinès Lao Tse. El text ofereix orientacions i reflexions perquè la persona trobi el camí de la virtut i la bondat (Tao o Dao).

Analectes: llibre molt antic escrit pels deixebles del pensador xinès Confuci. Recull les seves idees i els seus diàlegs.

mantra: en l'hinduisme i en el budisme, síl·laba o síl·labes que a través d'un so repetitiu manifesta aspectes dels budes i facilita el coneixement i la lloança de les divinitats. Permet la concentració. S'utilitza molt en pregàries i en la meditació.

“Ong Namó Gurú Dev Namó.”

*Jo faig reverència davant el Creador i
al Mestre Diví interior.*

*“Buddham saranam gacchami
Dhammam saranam gacchami
Sangham saranam gacchami.”*

Buda és el meu refugi.
La doctrina és el meu refugi.
La comunitat és el meu refugi.

“Om mani padme hum.”

La joia del lotus.

“Hume Hum, Brahm Hum.”

Déu i nosaltres, nosaltres i Déu, som U.

kirtan: cants de lloança dialogats de la tradició hindú que també fa servir i desenvolupa la comunitat sikh.

Guru Granth Sahib: llibre sagrat del sikhisme. Col·lecció d'himnes (poemes). No narra cap història ni conté normes de conducta. Es llegeix a l'interior dels temples, quan són festes assenyalades, al llarg de tot el dia sense interrupció. També s'anomena *Adi-granth*.

“L'Estimat, Ell és profund i insondable; no n'hi ha cap altre tan gran com Ell. L'Estimat, Ell frueix de cada cor; Ell es conté dins de cada dona i de cada home. Oh! Nanak.”

Del llibre sagrat Guru Granth Sahib

“Ell està ocult. Ell es revela. L'Estimat tot ho omple a vessar, però Ell està ocult; mitjançant el Guru Ell es revela.”

Samvat 540 Nanakshahi del llibre Guru Granth Sahib

Tanakh: conjunt de llibres sagrats del judaisme. És la Bíblia hebrea (jueva). Inclou tres col·leccions de textos: Torà (lleis), Nevïim (profetes) i Ketuvim (escrits). El nom està format amb les inicials del nom de les tres col·leccions.

Talmud: conjunt de textos jueus que recullen els comentaris i les discussions dels rabins (*Guemarà*) i el codi de les lleis orals (*Mixnà*).

xemà: principal pregària del judaisme. És també la confessió de fe del judaisme que comença per la paraula *xemà* ('escolta') i es recita en els diversos moments de pregària.

*“Escolta, Israel:
el Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'únic.
Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor,
amb tota l'ànima i amb totes les forces.
Grava en el teu cor les paraules dels
manaments que avui et dono,
inculca-les als teus fills, parla'n a casa i tot
fent camí, quan te'n vagis al llit i quan et llevis.
Lliga-te-les a la mà com un distintiu, porta-
les com una marca entre els ulls. Escriu-les
als muntants de les portes de casa teva i dels
portals de la ciutat.”*

Deuteronomi, 6, 4-9

salm: en el judaisme i en el cristianisme, és una composició poètica o musical religiosa per lloar Déu. El Llibre dels Salms bíblic en conté 150, atribuïts al rei David.

*“Lloeu el Senyor, tots els pobles;
glorifiqueu-lo, totes les nacions:
el seu amor per nosaltres és immens,
la fidelitat del Senyor durarà sempre.
Al·leluia!”*

Salm 117

Biblia: conjunt d'escrius fonamentals del cristianisme. Consta de dues parts: Antic o Primer Testament, recull de textos del judaisme; i Nou Testament, recull de textos de l'anunci de Jesús (evangelis) i de les primeres comunitats cristianes (Fets dels Apòstols, cartes i altres textos).

L'Antic Testament coincideix majoritàriament amb la Tanakh (Torà, Profetes i Escrits). Els cristians els anomenen també *Paraula de Déu* o *Sagrada Escriptura*.

Nou Testament: en la Bíblia cristiana, els textos dels evangelis, de les cartes i epístoles escrites per seguidors exemplars i que són normatius per a les esglésies cristianes.

Filocàlia: literalment vol dir 'amor a la bellesa', i és el nom d'un recull de nombrosos textos dels pares del desert sobre la pregària; practicaven la pregària del cor.

Llibre de Mormó: un dels llibres sagrats per a l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies. El seu nom prové de *Mormó*, un dels últims profetes, que va preservar els ensenyaments de Jesús i els va transmetre als nefites, uns hebreus presents a Amèrica del Nord i extingits pels indígenes cap al 400 dC.

parenostre: principal pregària del cristianisme, ensenyada pel mateix Jesús i recollida en els textos dels evangelis. Per a alguns cristians és una oració model que serveix com a referència però que no cal repetir amb freqüència.

avemaria: pregària cristiana catòlica i ortodoxa molt popular que es resa a la Verge Maria o Mare de Déu o de Jesús. Està inspirada en un text de l'Evangelí de Lluc.

pregària del cor: repetició devota del nom de Jesucrist.

“Crist ha ressuscitat d'entre els morts, per la seva mort ha vençut la mort, i als que són a la tomba els ha donat la vida.”

Cant ortodox de la Nit de Pasqua

*“Vosaltres, pregueu així:
Pare nostre del cel,
santifica el teu nom,
vingui el teu Regne,
que es faci la teva voluntat
aquí a la Terra com es fa en el cel.
Dóna'ns avui
el nostre pa de cada dia;
perdona les nostres ofenses,
així com nosaltres
perdonem els qui ens ofenen;
no permetis
que caiguem en la temptació,
i allibera'ns del mal.”*
Evangeli de Mateu 6, 9-13

Alcorà: llibre sagrat de l'islam. Té 114 capítols (*sures*). És la revelació de Déu comunicada en àrab per l'àngel Gabriel al profeta Muhàmmad. Omple la vida dels musulmans i les musulmanes, que l'aprenen i el reciten de memòria. És la base de la xaria (*lleï islàmica*).

hadit: narració sobre fets i dites del profeta Muhàmmad. Els hadits són importants perquè també són fonament de la xaria (*lleï islàmica*).

al-fatiha: primer text de l'Alcorà i principal pregària islàmica.

*“En el nom de Déu Únic, Allà,
el compassiu per excel·lència, el molt
Misericordiós.*

*Lloat sigui Déu, Senyor de tot i de tots,
Senyor de l'univers sencer, visible i invisible,
El Compassiu per excel·lència, el molt
Misericordiós,*

*l'Amo i Senyor del dia del judici final,
dia de la religió vertadera,
dia del judici de la història.*

A Tu sols servim.

A Tu sols preguem.

En Tu sols confiem.

Tu sols ens salvaràs.

*Guia'ns, mostra'ns el camí segur,
El camí dels qui vas ajudar generosament,
no dels qui t'han aïrat en contra seu,
ni dels que s'equivoquen.”*

Alcorà 1, 1-7

bismillah: frase que inicia el text de l'Alcorà. Els musulmans i les musulmanes la reciten abans de fer qualsevol acte important del dia.

*“En el nom de Déu Únic, Allà,
el compassiu per excel·lència, el molt
Misericordiós.”*

Alcorà 1,1

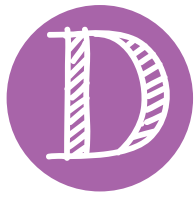
Kitab-i-Aqdas: llibre més sagrat per a la comunitat bahá'í. Conté els principals ensenyaments revelats per Bahá'u'lláh, el seu fundador.

Paraules ocultes: en la tradició bahá'í, conjunt de consells escrits en forma d'un manual per acompanyar l'ésser humà en el seu camí vers Déu.

*“Benaurat l'home que dóna preferència
al seu germà abans que a ell mateix.”*

Bahá'u'lláh

Descobrim com són els ritus i per què es fan

ritu de pas: ritu vinculat al ritme de la vida i als moments clau: naixement, iniciació al món adult, matrimoni i mort. Es fa en un espai especial, considerat sagrat i amb gestos i paraules que expressen la pròpia creença religiosa. En molts casos s'utilitzen elements de la natura, com l'aigua i la llum.

Naixement: començar la vida com a creient

namakarana: ritu de naixement hindú que es fa al cap de deu dies de néixer el nadó. Se li posa el nom i se li fa la carta astral, que és un mapa que mostra la situació de les estrelles i els planetes en el moment del seu naixement. Aquest mapa serà utilitzat al llarg de la vida, en els moments de prendre grans decisions.

berit milà: ritu jueu de la circumcisió dels nens vuit dies després d'haver nascut. També és el moment en què reben el nom hebreu, diferent del nom familiar.

simhat bat: ritu jueu pel qual la nena de poc temps de vida rep la benedicció del rabí, coincidint amb la pregària sinagoga del dissabte.

baptisme: ritu cristià pel qual el qui és batejat inicia la seva vida cristiana i passa a ser membre de l'Església.

Es fa per aspersion, per immersió (tres vegades en l'ortodòxia) o amb banys d'aigua en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Es pot rebre el baptisme a qualsevol edat.

aqiqah: en l'islam, és la festa ritual del naixement. Se celebra el setè dia d'haver nascut la criatura. És la festa de posar el nom al nadó i afaitar-li els cabells com a símbol de puresa. El cabell del nadó es pesa i el seu pes en or o plata es dona com una caritat als pobres.

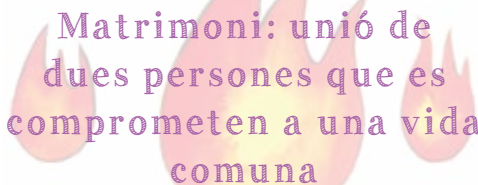

Iniciació: pas a la vida adulta

upanayana: ritu hindú que celebra la majoria d'edat. Es fa entre els vuit i els dotze anys del noi o noia. Un sacerdot els beneeix i els posa un cordó de tres fils, que recorden el lligam amb Déu, amb els seus avantpassats i amb la persona que els fa de mestre espiritual; també representen els déus Brahma, Vixnu i Xiva.

amritsankar: ritu d'iniciació sikh. La persona es presenta a la *khalsa* (comunitat). Se li demana si està preparada i es vol comprometre a viure les cinc K. Si la resposta és afirmativa es fa una pregària i una lectura del llibre sagrat: el Guru Granth Sahib. Es dona la benvinguda a la persona que passa a formar part de la comunitat i li mullen els cabells cinc vegades amb aigua.

Matrimoni: unió de dues persones que es comprometen a una vida comuna

matrimoni hindú: el ritual consisteix a fer una ofrena al foc, al voltant del qual els nuvis han de donar set voltes. Es canten mantres i es llegeixen alguns textos religiosos perquè les divinitats beneixin la parella.

matrimoni budista: els aspectes de la celebració i el compromís els decideixen els monjos després de consultar i interpretar les cartes astrals dels nuvis. La parella adopta una actitud de respecte per rebre la benedicció del monjo que dirigeix la cerimònia i ungeix els nuvis amb pol·len i aigua sagrada.

anand karaj: nom que rep el ritu sikh del matrimoni i que significa 'feliç unió'. Se celebra al gurdwara (temple sikh). La parella dona quatre voltes al Guru Granth Sahib (llibre sagrat) mentre es reciten quatre himnes que expliquen com ha de ser la seva relació de parella per tal que Déu sigui al centre de la seva vida.

matrimoni jueu: el ritu se celebra a l'interior de la sinagoga, o a l'aire lliure, sota un dosser (*huppà*), que simbolitza la nova llar que construeix la parella. Entre cants i benediccions, el nuvi ofereix l'anell a la núvia i es llegeixen les promeses del contracte matrimonial (*quetubà*), un document decorat que després ocupa un lloc d'honor a moltes cases.

Al final de la cerimònia els nuvis beuen un glop de vi i el vas o la copa es deixa a terra embolicat amb roba, i el nuvi el trenca d'una trepitjada. Coincidint amb el soroll dels vidres trencats, tothom exclama:

“Mazel Tov!”

Bona sort!

huppà: dosser (adornament de roba) sostingut amb quatre pals sota el qual se situen els nuvis i el rabí per celebrar el matrimoni jueu.

quetubà: contracte que se signa durant la celebració del matrimoni jueu i que assegura els drets de la dona.

matrimoni cristià: ritu pel qual una parella es compromet a estimar-se, ajudar-se mútuament, viure junts i educar els seus fills i filles segons els valors de l'Evangelí de Jesús. En el cristianisme catòlic i el protestant, primer hi ha el consentiment, que vol dir que es casen lliurement. Després la mútua entrega dels anells com un signe de fidelitat. A les esglésies ortodoxes, primer hi ha el consentiment mutu, anomenat *esposalles*, i després el ritu de la "coronació", on els nuvis són coronats.

matrimoni musulmà: el ritual islàmic del matrimoni es fa a la mesquita o en una casa. La parella s'agenolla davant l'imam i confirmen que es casen per voluntat pròpia. Es llegeixen textos de l'Alcorà. Es fa una benedicció. I, per últim, se signa el contracte de boda. El nuvi entrega diners, joies i regals (*mahr*) a la núvia. La festa acostuma a durar de tres a set dies. També s'anomena *nikah*.

matrimoni bahá'í: la cerimònia del matrimoni bahá'í requereix tres condicions: l'acord mutu de la parella, el consentiment dels pares d'ambdues parts, perquè la naturalesa sagrada del vincle implica també la unió de les famílies dels esposos, i la recitació per part dels nuvis del vers: "Tots en veritat ens avindrem a la voluntat de Déu".

incineració: ritu funerari que consisteix a cremar el cos de la persona morta. Per al budisme i l'hindúsime representa la renúncia de tot allò que és material i l'espera de l'alliberament del cicle de les reencarnacions.

inhumació: ritu funerari que consisteix a enterrar un cadàver en una fossa que es cobrirà amb terra i/o una làpida.

Altres rituals

sacrifici: oferiment ritual que una persona o una comunitat creient fa a la divinitat per establir, mantenir o restaurar la correcta relació humana amb allò diví.

ablució: banyar-se o cobrir-se d'aigua com a ritual de purificació. Es practica en moltes religions, com ara l'hinduisme, el judaisme, el cristianisme i l'islam.

sagrament: signe o símbol religiós pel qual es pensa que es transmet un poder espiritual mitjançant elements materials. Nom que es dóna a alguns ritus cristians importants. Per al cristianisme catòlic i ortodox hi ha set sagraments: baptisme, confirmació, eucaristia, penitència (reconciliació), unció de malalts, orde sacerdotal i matrimoni. Per a les confessions protestants n'hi ha dos: baptisme i sant sopar. Per al cristianisme ortodox cal afegir-ne d'altres com: l'orde monacal, l'enterrament i la gran benedicció de les aigües.

eucaristia: ritu cristià d'acció de gràcies on es fa memòria de l'últim sopar de Jesús. Testament del seu amor, també anomenat *fracció del pa*, en el qual Jesús va partir el pa i el va repartir per compartir amb la comunitat cristiana reunida el dia del Senyor o diumenge.

ordenació sacerdotal: en el cristianisme catòlic i ortodox, és el sagrament pel qual el bisbe ordena un membre de la comunitat sacerdot o diaca amb la finalitat que sigui responsable d'una o més comunitats, atengui les seves necessitats, presideixi sagraments i ajudi el bisbe en tot allò que necessiti l'Església. En l'Església ortodoxa els homes casats poden ser sacerdots.

penitència: en el cristianisme catòlic i ortodox, és un sagrament en què el sacerdot, en nom de Déu, perdona els pecats quan hi ha penediment i voluntat sincera de canviar. També s'anomena *reconciliació*.

sant sopar: sagrament del protestantisme que consisteix a prendre pa i vi tot recordant l'encarnació, la mort i la resurrecció de Jesús.

taharah: per a la religió islàmica, és estar "nets" d'ànima, de cos i de roba per poder fer els ritus. El musulmà o la musulmana s'ha de purificar rentant-se amb aigua abans de començar el ritu.

udú: per a la religió islàmica, és la purificació menor que el fidel o la fidel ha de fer en entrar a la mesquita. Consisteix a rentar-se la cara, les mans i els peus. Per això, a l'entrada de moltes mesquites hi ha lavabos o fonts.

Objectes per fer rituals

encens: resina aromàtica vegetal amb olis essencials que en ser cremada desprèn un fum perfumat. S'utilitza en moltes religions (hinduisme, budisme, cristianisme, etc.) com una ofrena a la divinitat, per espantar els mals esperits i fer fugir les males olors.

dungchen: gran trompeta que es fa servir a les cerimònies del budisme tibetà. El seu so s'assembla al de l'elefant. Normalment és de coure.

mala: en l'hinduisme, el budisme i el sikhisme, és com un collaret format per 108 boles unides per un fil. Es passa entre els dits de les mans mentre es reciten les fórmules sagrades, anomenades *mantras*. Fer-ho ajuda a la concentració.

mudra: gest simbòlic que es fa amb les mans habitual en l'hinduisme i el budisme als rituals i les pràctiques espirituals. Els mudra representen actituds o aspectes de la doctrina.

campana: instrument metàl·lic en forma de vas rodó posat de cap per avall que es fa sonar donant-hi cops per dins o per fora. S'utilitza en alguns ritus. Les esglésies cristianes acostumen a tenir-ne de molt grans dins una torre anomenada *campanar*. Als monestirs ortodoxos fan servir també la *simandre*, que és de fusta, en substitució de les campanes, per avisar del moment de la pregària. També es fan servir campanes en l'hinduisme i el budisme, on s'anomenen *ghanta*. Es fan sonar per avisar dels actes religiosos o durant les celebracions.

manis: en el budisme, són petits molinets que porten oracions gravades i que es fan girar perquè aquestes oracions arribin arreu del món.

mandala: figura circular que en la religió budista s'utilitza per a la meditació. Els seus dibuixos representen l'univers i aspectes espirituals de la vida. Els monjos i les monges budistes fan mandales amb sorres de colors i en acabar-les les desfan per expressar que tot a la vida passa i no hi ha res que duri sempre. La sorra la llencen al riu o a l'aigua sagrada.

quipà: peça de roba en forma de casquet que es posen els jueus, sobretot quan pregunen i quan van a la sinagoga. Recorda que Déu està per damunt de tot.

mezuzà: mena d'estoig o capseta que és tradició posar a l'entrada de les cases jueves. Conté un petit pergami amb textos de la Torà que recorden que Déu és present arreu.

xofar: banya d'un animal caixer que es fa servir com un instrument de vent en el judaisme, especialment durant la festa de Roix ha-Xanà.

menorà de la Hanukkà o hanukkiyà: canelobre de nou braços que s'encén durant els vuit dies de la festa jueva de la Hanukkà. El novè braç és per encendre els altres vuit.

tal·lit: xal ritual que porten els jueus per fer les seves oracions. De les cantonades en surten uns serrells que els recorden els preceptes de la Torà.

creu: objecte format per un pal vertical travessat per un altre d'horitzontal. És el símbol adoptat per gran part del cristianisme que recorda que Jesús va morir en una creu. Malgrat això, per a la majoria del cristianisme la creu simbolitza la mort i la resurrecció.

El signe de la creu és com el punxó de l'orfebre, que dóna identitat cristiana a una persona (amb el senyal de la creu) o a un objecte litúrgic.

patena: en el cristianisme catòlic i en l'ortodox, és el plat on es posa el pa que es consagra per ser el cos de Jesús o aliment de l'eucaristia.

calze: en el cristianisme catòlic i en l'ortodox és la copa del vi que es consagra per ser la sang de Jesús o aliment de l'eucaristia.

rosari: enfilall de grans o boletes utilitzat en diverses tradicions religioses: en el cristianisme, l'islam, l'hinduisme o el budisme, per exemple. En el cristianisme catòlic és com un collaret acabat amb una creu. S'utilitza passant les boles amb els dits de la mà per comptar les oracions que es fan quan es resa el rosari.

altar: taula de pedra o fusta que hi ha als temples. Serveix per fer-hi els oferiments rituals.

ciri pasqual: per a la majoria dels cristians, és una espelma molt gran que s'encén la nit de la vetlla pasqual per recordar que Jesús ha ressuscitat i és la llum del món. Sovint porta la inscripció de la primera lletra de l'abecedari grec (*alfa*) i l'última (*omega*), per indicar que Jesús és el principi i la fi, que ho és tot.

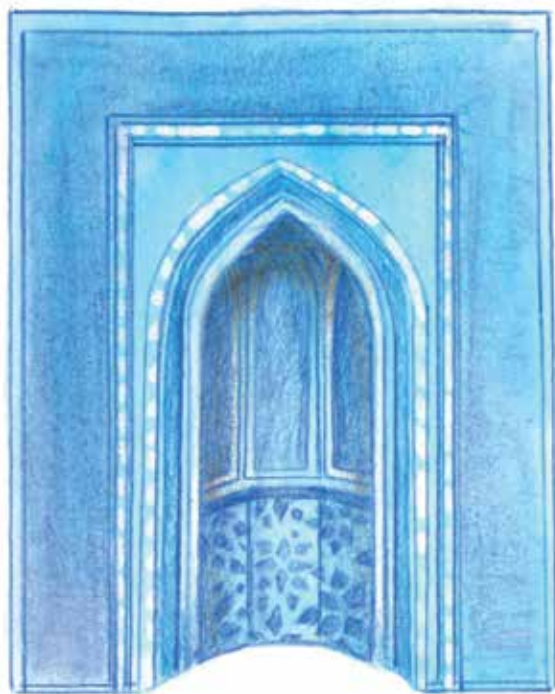

alquibla: en l'islam, és la paret de la mesquita que està orientada a la Meca, on hi ha la Ka'ba. Es reconeix perquè és on es col·loca el mihrab. Aquesta paret és molt important perquè en l'islam es prega de cara a la Meca.

misbaha: mena de collaret sovint de 99 boletes que simbolitzen els 99 noms que l'Alcorà atribueix a Allà. Els musulmans i les musulmanes el fan servir per fer repeticions de pregaries. També se'n pot dir *tasbih*.

mihrab: petita cavitat senzilla o molt decorada feta en una de les parets de la mesquita per indicar quina és l'alquibla, la paret que assenyala la direcció a la Meca.

tasbih: vegeu *misbaha*.

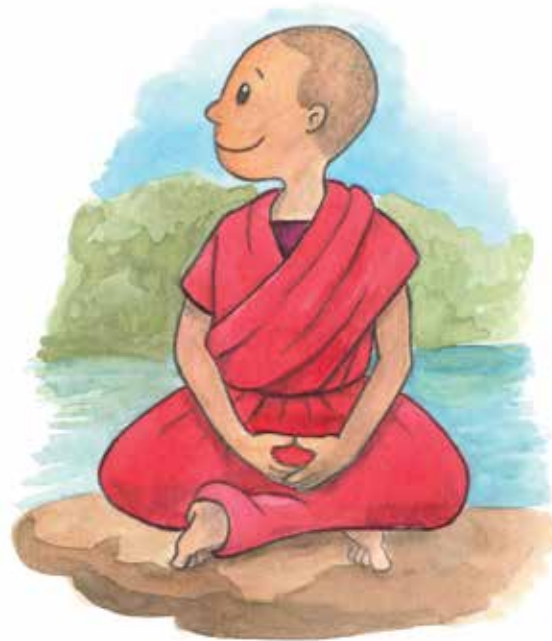
Esbrinem quines són les festes i celebracions

Divali: 1. En l'hinduisme és la festa de l'any nou, que se celebra a la tardor. És la festa de la llum i s'hi venera les divinitats Lakxmi, Ganeixa i Sarasvati. 2. En la religió sikh és la festa de la llum i dels obsequis. Se celebra a la tardor. Els dies de la festa s'exposa el tresor del temple.

Holi: 1. Festa hindú que marca el començament de l'estiu. La nit anterior s'encenen enormes fogueres i es cremen ninots, que representen Holica (dona malvada). Hi ha processons, cants i balls, i les persones que hi participen es tiren aigua i pols de colors les unes a les altres. 2. Festa sikh de la primavera. Se celebra fent una trobada comunitària que es diu *Hola Mohalla*.

Hola Mohalla: gran trobada comunitària sikh on es fan demostracions de lluita i de kirtan (cants religiosos dialogats de la tradició hindú). S'hi celebren festivals de música i de poesia.

Vesak: festa del budisme, especialment del corrent Theravada o Hinayana. S'hi celebra el naixement i la il·luminació de Buda i se'n commemora la mort.

Losar: festa de cap d'any del budisme tibetà. Es visiten els temples per portar-hi ofrenes. Uns dies abans es fa una cerimònia per obtenir el perdó de tot el mal fet durant l'any que s'acaba. Es netegen les cases com si tot comencés de nou.

Parinirvana: festa del budisme Mahayana. Recorda l'assoliment del nirvana per part del Buda històric, que coincideix amb la seva mort.

Naixement del Guru Nanak: celebració del naixement del fundador dels sikhs, el guru Nanak. És la festa més important i se celebra ballant, cantant i dient oracions.

Baisakhi: festa sikh que celebra l'inici de l'any a l'època de la collita dels fruits del camp. Es recorda la creació de la khalsa (comunitat sikh).

sàbat: dissabte, dia de descans del judaisme. No es pot fer cap feina. Per a la comunitat jueva, és el setè dia de la setmana, que s'inicia quan es pon el sol el divendres i acaba amb la posta de sol del dissabte. Se celebra la creació de Déu i es commemora el descans de Déu. El sàbat és la celebració més important del judaisme. Dia del culte a la sinagoga.

Roix ha-Xanà: festa de cap d'any jueu. A la sinagoga s'hi fa sonar el *xofar*. És un avís que convida els jueus i les jueves a demanar perdó de l'any que acaba i prendre compromisos de fidelitat a la Llei per al nou any que comença. Té una durada de 10 dies.

Yom Kippur: principal festa del calendari jueu. Dia de l'Expiació (demanar perdó), que se celebra el desè dia de la festa de Roix ha-Xanà, durant el qual es fa dejuni i oració.

Péssah: vol dir 'pas' i fa referència al pas de Déu per Egipte per alliberar el poble jueu de l'esclavitud. És la festa de la llibertat. També s'anomena *Pasqua*.

Pasqua: vegeu *Péssah* i *Pasqua cristiana*.

Xavuot o Pentecosta jueva: se celebra 50 dies després del *Péssah*. Es commemora la Llei del Sinai.

Simkhat Torà: festa jueva que se celebra el darrer dia de Sucot. Aquesta festa recorda l'entrega de la Llei a Moisès a la muntanya del Sinai. Els rotllos de la Torà són portats en processó pels voltants de la sinagoga i s'acaba de llegir la Torà, per començar un nou cicle de lectura.

Sucot o Festa de les Cabanyelles: recorda la vida dels israelites (jueus) al desert, durant l'Èxode, abans d'entrar a la terra de Canà. Es construeixen cabanes a l'aire lliure i s'acostuma a dinar-hi i fins i tot a dormir-hi.

Hanukkà: festa jueva anomenada *Festa de les Llums* perquè cada dia s'encén una espelma de la menorà de la Hanukkà. Se celebra la recuperació del Temple de Jerusalem per dedicar-lo de nou al culte. És una festa en què els infants reben regals.

diumenge: principal festa setmanal del cristianisme. La paraula *diumenge* significa 'dia del Senyor'. Algunes confessions cristianes, com l'Església Adventista del Setè Dia, mantenen (com els jueus) el dissabte com a dia de festa principal de la setmana. Altres confessions cristianes minoritàries no observen cap dia festiu en especial i aprofiten qualsevol dia de festa per reunir-se.

advent: període de quatre setmanes que moltes comunitats cristianes dediquen a preparar-se per acollir i viure el Nadal (naixement de Jesús).

Nadal: festa cristiana que des del segle IV celebra el naixement de Jesús. Per a la majoria de les confessions és el 25 de desembre i, en general, per a l'Església ortodoxa és el 6 de gener. A l'àrea mediterrània hi ha el costum de fer pessebres (representacions del naixement de Jesús amb figuretes).

Epifania: festa cristiana molt antiga que recorda la manifestació de Jesús com a Salvador. Per a l'Església catòlica aquest fet es concreta en l'adoració dels tres Reis d'Orient i, per tant, se celebra el 6 de gener. Per a l'Església ortodoxa aquest fet es concreta en el baptisme de Jesús al riu Jordà i el celebren el 19 de gener.

quaresma: període de set setmanes (40 dies sense comptar els diumenges) que els cristians i les cristianes dediquen a preparar-se, mitjançant el dejuni, la pregària, la penitència i l'almoïna, per a la Pasqua.

Pasqua cristiana: festa principal del cristianisme. S'hi celebra la resurrecció de Jesús tres dies després d'haver mort. Coincideix amb el primer diumenge de lluna plena de primavera. A Catalunya es menja un pastís anomenat *mona de pasqua*, que porta ous que simbolitzen la vida.

A la comunitat cristiana ortodoxa, és costum pintar ous que es porten a l'església, juntament amb altres aliments, per ser beneïts la nit de Pasqua. Durant la Pasqua, els ortodoxos se saluden dient: "Crist ha ressuscitat!", i la resposta és: "en veritat ha ressuscitat!".

Commemoració de la mort de Jesucrist:

memorial anual que els testimonis de Jehovà celebren coincidint amb la data del calendari jueu, la Pasqua, en què va morir Jesús. Hi són presents físicament el pa sense llevat i el vi negre, com a símbols que recorden el cos sacrificat de Jesús i la seva sang vessada a favor de tothom. És la seva única diada religiosa especial.

Dia de la Reforma: en la comunitat protestant, és una festivitat que recorda que Luter anuncià 95 tesis (idees) contra el papat i les doctrines de l'Església medieval. Això va provocar l'origen de la Reforma o del cristianisme evangèlic o protestant. Se celebra el 31 d'octubre.

Aïdu l-fitr: gran festa musulmana que se celebra per posar fi al dejuni del ramadà. Es tracta d'una festa familiar i de trobada entre amics. Les criatures reben regals. També és el dia que es paga la *zakat* i el moment de perdó i reconciliació.

divendres: dia de festa setmanal de la comunitat musulmana. Al migdia es fa una pregària col·lectiva a la mesquita o als oratoris.

Aïdu l-adhà: festa islàmica coneguda com la festa del Xai. Commemora el sacrifici d'Abraham. Dia per renovar la fe i el perdó.

Aixurà: festa islàmica. Per a la comunitat xiïta és la festivitat més important de l'any, ja que es recorda la mort de Husayn (nét de Muhàmmad), que va morir assassinat.

Naw-Rúz: un dels nou dies sagrats bahá'ís en què les comunitats es reuneixen per fer oració, gaudir de la música i celebrar el seu any nou, que comença el primer dia de primavera, el 21 de març. La manera de celebrar la festa s'adapta als costums de cada lloc.

dies intercalars: dies anteriors al període del dejuni bahá'í que es caracteritzen per ser el moment de fer obres solidàries, de caritat i orientades al bé comú. També s'intercanvien regals.

Ridvan: significa 'paradis'. És el període de dotze dies en què es commemora la declaració pública de Bahá'u'lláh en un jardí als afores de Bagdad. Se celebra pròpiament el primer, el novè i el dotzè dia. És el temps en què els bahá'ís elegeixen les institucions de govern de la comunitat bahá'í.

Fixem-nos en els llocs de culte i les ciutats sagrades

Ganges: riu sagrat dels hindús. Banyar-se en les seves aigües per purificar-se és un ritu molt apreciat. Aquest riu és molt llarg, travessa tot l'Índia. Hi ha hindús que, tot i viure lluny del seu recorregut, viatgen per poder fer ablucions al Ganges. D'altres, viatgen fins a les muntanyes on neix el riu per recollir-ne aigua i portar-la als malalts.

monestir: lloc on viu una comunitat de monjos o monges d'acord amb les seves normes i creences. N'hi ha, sobretot, en les religions cristiana i budista.

mandir: temple hindú que pot estar dedicat a una o més divinitats.

Varanasi: ciutat sagrada de l'hinduisme.

stupa: monument budista, originari de l'Índia, on es guarden relíquies de Buda o d'altres grans mestres. També pot conservar textos i objectes de culte.

pagoda: edifici sagrat dels budistes. Des del punt de vista arquitectònic és una evolució de l'stupa, molt estesa a la Xina i al Japó. S'hi guarden relíquies i acull tombes de monjos importants. Sol tenir cinc pisos, que representen els cinc elements: terra, aigua, foc, aire i cel.

gurdwara: temple sikh. Guarda una còpia del llibre Adi-granth i és l'espai de trobada on es recita, es canta i es medita l'escriptura sagrada. També inclou una cuina comunitària i de vegades una escola. Sovint es fan pelegrinatges als gurdwares, principalment al Temple Daurat d'Amritsar. També s'anomenen *gurdwara* les habitacions de les cases particulars on es fa el culte.

Temple Daurat: temple sikh de la ciutat índia d'Amritsar. Els sikhs el consideren el seu temple més sagrat. Hi han de pelegrinar, per pregar i oferir les seves oracions, almenys una vegada a la vida. Allà hi ha l'*Adi-granth* o *Guru Granth Sahib*, que és el llibre sagrat que s'obre i es tanca de manera ritual cada dia, i que en ocasions especials es llegeix durant tot el dia sense parar.

sinagoga: lloc del culte jueu. El sàbat (dissabte) s'hi llegeixen i s'hi interpreten les Escriptures (la Torà) recollides en un rotlle i escrites a mà. Es guarden dins d'un armari anomenat *arca de la Torà*. La paraula *sinagoga* significa 'lloc de reunió'.

Mur de les Lamentacions: tros que queda de la muralla que envoltava el Temple de Jerusalem. En aquest mur, els jueus i les jueves encara avui hi ploren la destrucció de l'antic temple, per això és diu *de les lamentacions*. També hi deixen els seus desitjos escrits en paperets que introdueixen entre les pedres mil·lenàries. És el lloc sant més important del judaisme.

Jerusalem: ciutat sagrada per a tres religions: el judaisme (per ser on hi havia el temple, ara el Mur de les Lamentacions), el cristianisme (per ser on va viure, morir i ressuscitar Jesús i on hi ha l'església del Sant Sepulcre) i l'islam (per ser on Muhàmmad va ascendir cap al cel i on ara hi ha la mesquita d'Umar o de la Roca).

micvé: bany públic jueu que està destinat a fer les ablucions (banys de purificació).

catedral: en el cristianisme catòlic i en l'ortodox, és "l'església mare", l'església principal del territori, anomenat *diòcesi*, que presideix un bisbe.

temple: edifici construït per al culte religiós i també eventualment per a les reunions de la comunitat creient. Algunes tradicions el consideren sagrat. Lloc de trobada entre les persones i Déu, on principalment s'hi acostuma a fer l'oració, el culte i les cerimònies religioses. Cada religió té els seus temples.

En el cristianisme té dos significats:

1. En un sentit espiritual, es tracta del conjunt de fidels.
2. En sentit físic, es tracta del lloc on es desenvolupen les activitats eclesials.

Ciutat del Vaticà: petit estat situat enmig de la ciutat de Roma. És governat pel papa (cap del cristianisme catòlic). L'organització governamental d'aquest estat eclesial es diu *Santa Seu*.

ermita: petita capella o esglésiola cristiana. Moltes ermites són a la muntanya i estan dedicades a la Mare de Déu i als sants. La gent hi celebra aplecs i romiatges.

capella: espai destinat al culte i a la pregària per a les comunitats cristianes. És la designació més adequada per referir-se al lloc de culte de les comunitats protestants.

parròquia: territori que reuneix un grup de persones que són ateses i guiades per un sacerdot o bé un diaca (cristianisme catòlic i ortodox), o un pastor o una pastora (cristianisme protestant). S'apleguen en un edifici anomenat *església* o *temple parroquial*, on s'aprofundeix la fe a través de la catequesi i se celebra el culte i els ritus religiosos.

mont Athos: *muntanya Sagrada*. Nom que rep una península del nord de Grècia on viu des de l'any 963 una comunitat de monjos ortodoxos formada per 20 monestirs de diverses nacionalitats, que conformen un territori autònom de Grècia. És Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO des del 1988.

mesquita: lloc on es reuneix la comunitat musulmana per fer les seves pregàries, especialment els divendres. També és un lloc de trobada social, cultural i política.

midà: espai de la mesquita amb una font on els musulmans i les musulmanes fan les ablucions abans d'entrar a la sala de la pregària.

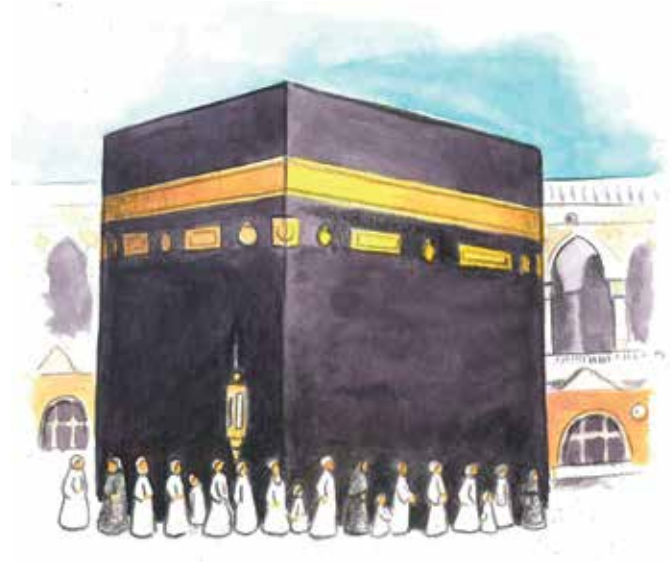
minaret: torre de les mesquites des d'on el muetzi entona la crida a la pregària.

Meca: ciutat d'Aràbia considerada sagrada on va néixer l'islam. És el centre de la peregrinació que les persones musulmanes duen a terme, si és possible, almenys un cop a la vida.

Medina: considerada sagrada per la comunitat musulmana, és la ciutat on es va refugiar Muhàmmad en fugir de la Meca i on es va crear l'umma (comunitat islàmica). Allà es troba la tomba del profeta.

Ka'ba: petit temple en forma de cub, amb una pedra negra encastada en un angle; en època preislàmica s'hi adoraven diversos déus. Quan Muhàmmad va entrar a la Meca, les antigues divinitats van ser destruïdes i la Ka'ba es va convertir en el lloc on recordar i pregar al déu únic. Recobert d'un vel negre amb textos alcorànics brodats en or, al seu voltant es va aixecar la gran mesquita de la Meca. És el centre de l'islam.

sala del regne: centre o seu d'una o més congregacions de testimonis de Jehovà on fan les seves activitats. Les reunions de congregació tenen com a tema principal la Bíblia, amb la finalitat de facilitar-ne la comprensió, la valoració, l'aplicació i la divulgació.

Centre Mundial Bahá'í: centre espiritual i administratiu de la Fe bahá'í, situat a la badia de Haifa (Israel), on hi ha enterrats els fundadors d'aquesta religió. També és la seu administrativa mundial d'aquesta comunitat. És lloc de pelegrinatge per als bahá'ís i ha estat declarat Patrimoni Espiritual de la Humanitat per la UNESCO (2008).

Mashriqu'l-Adhkár: en àrab, 'lloc de l'albada de la lloança a Déu'. També es coneixen amb el nom de *cases d'adoració* i són temples bahá'ís que acullen seguidors de totes les religions. Actualment n'hi ha a tots els continents i es caracteritzen per tenir nou entrades obertes als punts cardinals i per ser espais exclusivament de pregària; no s'hi fan ritus ni cerimònies. Aquests centres d'adoració han estat envoltats i formen part d'un conjunt d'institucions filantròpiques com ara hospitals, escoles, orfenats, etc., ja que els bahá'ís consideren que la pregària i el servei als altres són formes d'adoració de Déu.

Gaudim de la diversitat amb admiració i respecte

Curiositats

pelegrinatge: viatge que es fa per motius religiosos a un lloc que es considera sagrat, en el qual es manifesta la divinitat.

casta: antigament en la societat hindú i, en certa mesura, encara actualment, classe social hereditària. Fora de les castes es trobaven els més pobres, anomenats *pàries* o *intocables*. Gandhi i moltes altres persones han lluitat pel reconeixement de la igualtat i els drets de tothom.

lung ta: banderoles plenes de pregàries (mantras) que els seguidors i seguidores del budisme tibetà col·loquen entre els arbres, els edificis o a les muntanyes. Aquesta expressió significa 'cavall al vent'. Les banderes són de colors i al Tibet tenen els significats següents: el blau és el cel, el blanc l'aigua, el vermell el foc, el verd l'aire i el groc la terra.

reliquia: resta del cos d'un mestre o mestra espiritual o persona santa o d'algun objecte seu al qual es dóna un caràcter sagrat i és venerat per la comunitat de fidels (seguidors i seguidores).

bindi: punt que es dibuixa o s'enganxa entre les celles de la persona de religió hindú per indicar "el tercer ull", que és l'ull espiritual de la saviesa. És el lloc del sisè txakra, energia de la concentració.

Quan el duu una dona pot significar energia femenina de la deessa Parvati.

Quan és un home qui el duu, es diu *tilaka* i acostuma a ser més allargat i vertical que el de les dones. Avui dia no és només un símbol religiós sinó també decoratiu.

txakra: segons l'hinduisme i el budisme, cadascun dels set punts d'energia que té el cos humà per posar en contacte el cos físic amb l'espiritual.

vaca sagrada: per a l'hinduisme representa la maternitat. A l'Índia les vaques estan protegides per la llei i són molt ben tractades. Als textos religiosos se'ls dona el nom de Devi (la deessa) i Aditi (mare dels déus).

flor de lotus: el lotus aquàtic és un símbol budista per manifestar la il·luminació. Les seves arrels en el fang representen els desitjos humans, origen del sofriment, mentre que les fulles i les flors s'obren cap al sol, cap a la il·luminació.

menorà: canelobre de set braços (pot arribar fins a nou) que antigament era al Temple de Jerusalem. Es va construir per il·luminar l'arca de l'Aliança al desert del Sinai. Simbòlicament, cada un d'aquests braços correspon a un dels set dies de la setmana (en la versió de set braços, el del mig simbolitza el sàbat).

bimà: lloc elevat de l'interior de la sinagoga des d'on el rabí o rabina jueus dirigeixen el servei religiós.

pessebre: conjunt de figuretes, posades entre pedres, molsa i muntanyes fetes de diferents materials, que representen el naixement de Jesús i l'arribada dels Reis Mags. És una tradició popular especialment arrelada a Catalunya que té l'origen en la religió cristiana medieval. Es fan pessebres per Nadal.

icona: en el cristianisme ortodox, és una imatge sagrada que representa Jesucrist (indica les seves dues naturaleses, la humana i la divina), Maria (la Mare de Déu), un sant o santa, escenes bíbliques o d'altres. És pintada en fusta, a les parets o en mosaic. Pintar una icona demana a l'iconògraf (artista) una experiència espiritual de pregària i silenci. Malgrat el seu valor artístic, la seva finalitat és la pregària. A les cases ortodoxes el racó reservat a la pregària té sempre una icona amb una llum encesa.

koliva: pastís a base de grans de blat bullit i fruits dolços que s'ofereix, en el cristianisme ortodox, en honor d'un sant o d'un difunt. Després que el sacerdot el beneeixi, s'ofereix a la comunitat de fidels.

La Torre de Guaita: revista de gran divulgació publicada pels Testimonis de Jehovà. Anuncia el regne de Déu. Aquesta revista és objecte d'estudi a les seves reunions i també s'ofereix a les persones que no són d'aquesta religió per donar-la a conèixer.

hijab: mocador que porten algunes dones musulmanes que els tapa tot o part del cabell i les espatlles. Pot significar el vel que separa l'ésser humà i el món de Déu.

xador: peça de roba àmplia i generalment de color negre amb què algunes dones musulmanes, especialment xiïtes de l'Iran i l'Afganistan, es cobreixen el cap i tot el cos i, de vegades, fins i tot la cara.

nicab: peça de roba que cobreix el cos fins als genolls d'algunes dones musulmanes, especialment les dels països del golf Pèrsic, que es cobreixen els cabells, el coll i la cara, excepte els ulls. Si també cobreix els ulls, s'anomena *burca*.

madrassa: escola islàmica d'ensenyament religiós, generalment adscrita a una mesquita. També es coneix com *escola alcorànica*.

Diàleg interreligiós

diàleg interreligiós: recerca respectuosa de l'apropament, el coneixement mutu i la col·laboració entre dues o més tradicions religioses i espirituals.

diàleg intrareligiós: diàleg intern entre els diferents corrents o grups d'una tradició religiosa.

diàleg interconviccional: diàleg entre les religions i les conviccions no religioses (ateus, agnòstics, etc.).

xoà: significa 'catàstrofe'. S'aplica per parlar de la persecució i mort que va patir el poble jueu per part dels nazis (partit alemany que va destacar per la seva política racista, sobretot contra la població jueva) a la Segona Guerra Mundial.

fanatisme: actitud intransigent d'algú amb una creença religiosa o convicció que no respecta el dret de les altres persones a tenir les seves pròpies creences i conviccions, i intenta imposar la seva visió als altres, en casos extrems fins i tot exercint la violència.

fonamentalisme: moviment religiós que interpreta literalment els textos sagrats que consideren el fonament de la seva tradició, sense tenir en compte el moment ni el context en què van ser redactats o recollits, i que rebutja qualsevol altra interpretació, moderna o no, i la considera falsa.

ecumenisme: acció i esforç que fan gairebé totes les confessions cristianes amb el desig de buscar ponts de diàleg de cara a la seva unitat, seguint el que consideren la voluntat de Crist.

respecte: actitud personal de tractar bé i de bones maneres els altres, especialment els seus sentiments, basada a reconèixer el dret de totes les persones a tenir les seves pròpies creences i conviccions, sempre que aquestes, alhora, siguin respectuoses amb els altres.

tolerància: actitud teòrica i pràctica del qui respecta les conviccions dels altres en matèria religiosa, política, ètica, artística, etc., i no impedeix als altres que puguin manifestar i actuar segons les pròpies idees i sentiments, malgrat que no coincideixin amb les seves.

JOC DE TAULA

“Juguem amb RESPECTE i ADMIRACIÓ”

Objectiu pedagògic

Aprendre vocabulari sobre algunes religions, divertint-se i compartint una bona estona.

No és un joc competitiu. És un joc de cooperació on es premia el fet d'ajudar-se mútuament. El repte és per a tot el grup. Per tant, si se supera, tothom hi guanya.

Descripció breu del joc

El tauler és circular amb la intenció pedagògica de mostrar que no hi ha cap religió que sigui més important que una altra i que tenen moltes coses en comú, malgrat que tenen noms i maneres de fer diferents.

El centre del cercle ens indica i recorda que l'ésser humà té un desig d'unió. Les fitxes són coloms de la pau, per remarcar la idea que només podrà haver-hi autèntic apropament dels uns als altres si hi ha aquest desig. Les branques d'olivera (que porta el colom de la pau) serveixen per anar omplint els espais del tauler. Les llavors que proposem posar-hi, si hom vol, són un símbol de vida. Les religions són vives, ja que som els éssers humans els qui les vivim, les portem als llocs on anem i les transmetem de generació en generació.

Les targetes s'han fet amb les paraules d'aquest diccionari, però us convidem a ampliar el joc i fer-ne més. Així, també s'ampliaran els coneixements. Trobareu requadres en blanc que us poden facilitar aquesta feina.

Esperem que gaudiu mentre apreneu, no només un vocabulari propi de les religions que ens ajuda a conèixer el món, sinó també tot allò que aprenem els humans quan juguem.

Instruccions del joc

Objectiu del joc: aconseguir entre totes i tots els que hi participen omplir el màxim d'espais possibles del tauler amb branques d'oliveres. Aquestes branques es van col·locant a mesura que les respostes són correctes.

Nombre de jugadors i jugadores: recomanem un mínim de dos jugadors i un màxim de cinc. S'hi pot participar de forma individual o per equips.

Temps: es pot posar un temps límit (decidit entre tots i totes). Recomanem entre 20 i 30 minuts. També es pot establir com a objectiu acabar quan s'hagi emplenat tot el tauler. En aquest cas el temps que s'emprarà dependrà del nombre de participants, de l'edat que tinguin, de l'agilitat a l'hora de buscar al diccionari, etc.

Material:

- *Diccionari de les religions per a noies i nois de 10 a 14 anys* (per comprovar les respostes)
- Tauler (s'ha de fotocopiar en DIN A3)
- Targetes (s'han de retallar i/o crear-ne més, fotocopiar)
- Fitxes: coloms de la pau de diferents colors (s'han de retallar)
- Un dau (no inclòs)
- Branques d'oliveres (cal retallar-les). Hi ha la possibilitat de col·locar altres peces petites, com per exemple llavors (mongetes, llenties...)

Targetes: a cada targeta hi ha una paraula.

1. Cal saber-la situar en algun dels sis espais: A / B / C / D / E / F (títols dels diferents temes d'aquest diccionari)
2. Cal saber a quina religió pertany (concretar-ne una si es considera que pertany a més d'una)
3. Cal explicar-ne el significat, amb paraules pròpies.

Comprovar la resposta: cal buscar la paraula al diccionari i comprovar si és correcta.

Normes del joc

1. Barregeu totes les targetes i col·loqueu-les cap per avall.
2. Col·loqueu les fitxes (colom de la pau) al centre del tauler.
3. Es tira el dau seguint un ordre. Es mouen les fitxes segons el número del dau. Se surt del centre pel camí que cadascú vulgui i, un cop a l'exterior, cal continuar per la dreta, seguint les agulles del rellotge. Es pot anar entrant i sortint pels camins que van cap al centre quan es vulgui.
4. Quan es cau en una casella on hi ha el símbol de la pau (incloent-hi el centre del tauler), s'agafa una targeta que llegeix el jugador o jugadora mateix.
5. Si es cau en una casella on no hi ha el símbol de la pau, simplement s'espera allà fins a la tirada següent. Però hi ha una excepció: si es cau en una casella on hi ha una altra fitxa, llavors aquesta coincidència es premia i poden agafar una targeta tant la persona que hi ha arribat com la que ja hi era.
6. Es llegeix la targeta en veu alta i es diu la resposta: què significa? (es pot explicar amb paraules pròpies, no cal que sigui exactament com es defineix al diccionari). A quin espai pertany? I a quina religió?
7. El jugador o jugadora anterior al qui està movent la fitxa és l'encarregat o encarregada de comprovar la resposta al diccionari. En cas d'error, no ha de dir la resposta correcta, ja que hi ha la possibilitat que un altre jugador o jugadora hi pugui ajudar. En el cas que aquest segon jugador o jugadora tampoc ho encerti, llavors es podrà llegir la resposta correcta en veu alta.
8. Quan una paraula pot anar a diferents espais, la jugadora o jugador ha de dir-ne un, i si ha encertat l'espai, s'hi col·loca la branca d'olivera. La persona que comprova i llegeix la definició del diccionari ha d'explicar on es podria haver col·locat també.
9. El jugador o jugadora que s'ofereixi a ajudar, si ho encerta, té la satisfacció d'haver ajudat i també la possibilitat de col·locar una nova branca d'olivera (o llavor) allà on vulgui, de la manera següent: ha de dir una paraula que correspongui a l'espai i a la religió on vol col·locar la branqueta d'olivera. El jugador o jugadora anterior ha de comprovar que sigui correcte. Si ho és, s'hi pot col·locar. Si no ho encerta, no la hi pot posar. Es permeten paraules del diccionari que no hi siguin a les targetes.
10. Si després de l'ajuda tampoc s'encerta, tothom escolta la resposta llegida del diccionari i es torna la targeta a sota del munt de targetes que estan cap per avall.
11. El joc finalitza quan s'acaba el temps establert o quan tot el tauler està complet, segons el repte decidit pel grup.

Resum:

Quan s'agafa una targeta?

1. Quan es cau en una casella amb el símbol de la pau (incloent-hi el centre del tauler).
2. Quan es cau en una casella on hi ha una altra fitxa (n'agafen les dues persones o equips).

Qui comprova que la resposta és correcta?

El jugador o jugadora anterior al que acaba de moure fitxa és qui busca i llegeix la resposta al diccionari.

Què passa quan la paraula pot anar a més d'un espai?

Si la jugadora o jugador ha encertat l'espai, s'hi col·loca la branca d'olivera. La persona que comprova i llegeix la definició del diccionari ha d'explicar on es podria haver col·locat també.

Quan es col·loca una branqueta d'olivera?

1. Quan s'encerta en quin espai va la paraula i s'explica el que significa.
2. Quan s'ha ajudat un altre jugador o jugadora a contestar la seva targeta, llavors es pot posar una branca d'olivera allà on es vulgui, sempre que es digui quina paraula pot anar allà i s'encerti.

Quan acaba el joc?

Abans de començar el joc, el grup decideix quin repte vol superar: omplir el màxim d'espais en un temps determinat o no posar límit de temps i arribar a omplir tot el tauler.

Qui guanya?

Tot el grup que hi juga guanya, no només en coneixements i diversió, sinó també en satisfacció d'haver emplenat de branques d'olivera el màxim d'espais del tauler.

Noves versions o adaptacions

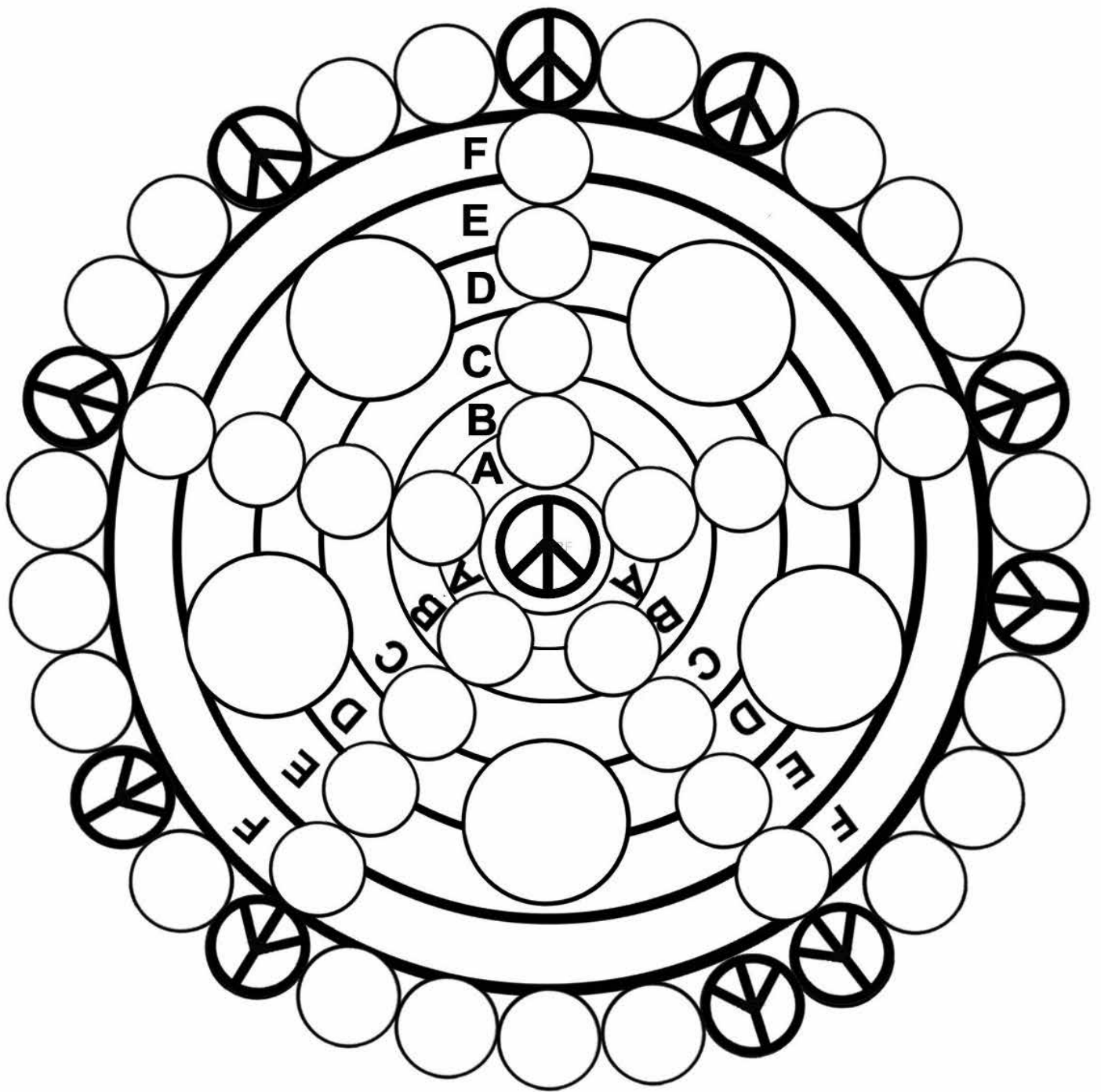
Hi ha la possibilitat de fer més targetes, que es poden barrejar amb les ja existents o canviar-les quan ja s'hi ha jugat moltes vegades. També hi ha la possibilitat d'utilitzar el tauler en blanc i incloure-hi altres religions. Segons quines siguin, caldrà ampliar el vocabulari amb paraules que no inclou aquest diccionari.

Proposta

Us proposem i us agraïrem que després de jugar-hi ens comuniqueu les vostres experiències i ens envieu els vostres suggeriments per anar millorant les versions del joc a secretaria@audir.org

ADVENT

AL·LÀ

ALCORÀ

ALQUIBLA

BAPTISME

BAR
MITSVÀ

BENAURANÇA

BHAGAVAD-
GITA

BISMIL·LAH

BUDA

BUDISME

CAIXER

CATEDRAL

CIRI
PASQUAL

CRISTIANISME

DIVALI

DIVENDRES

ERMITA

GANEIXA

GANGES

HANUKKÀ

HINDUISME

HOLI

ISLAM

JESÚS

JUDAISME

LA MECA

LAMA

LOSAR

MANDALA

MANTRA

MARIA

MESQUITA

MIHRAB

MONESTIR

MUDRA

MUHÀMMAD

MUR DE LES
LAMENTACIONS

NADAL

NAMAKARANA

NIRVANA

NOU
TESTAMENT

PABBAJJA

PAGODA

PARENOSTRE

QUIPÀ

RABÍ -
RABINA

RAMADÀ

SÀBAT

SAMSARA

SINAGOGA

TANAKH

TRIPITAKA

VARANASI

VEDA

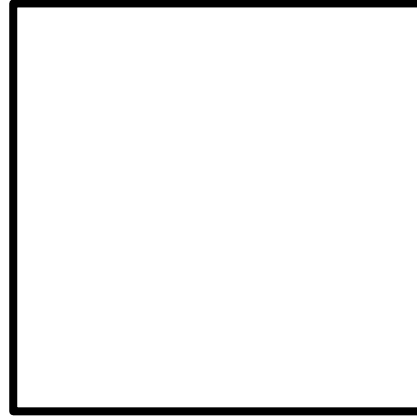
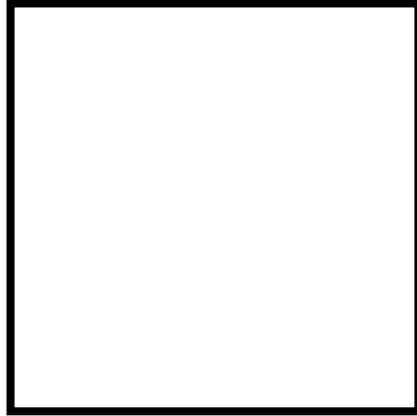
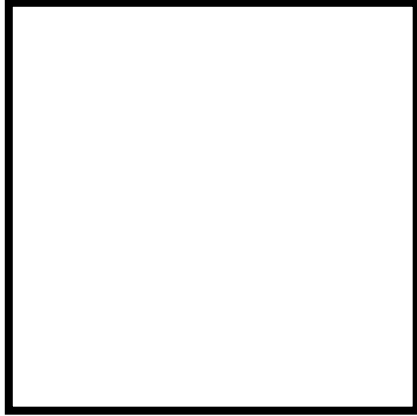
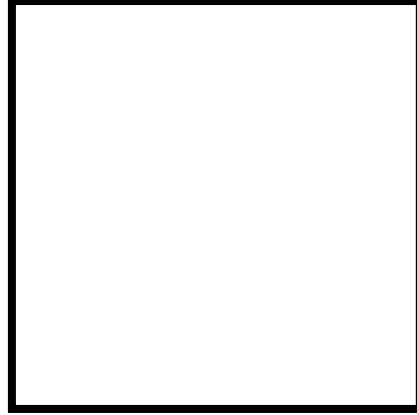
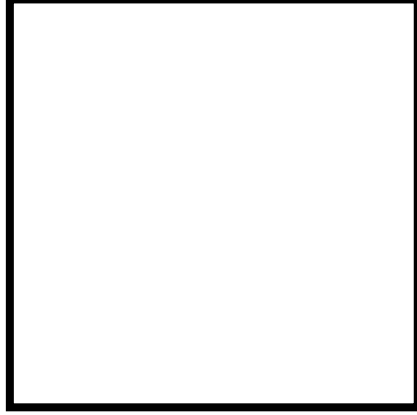
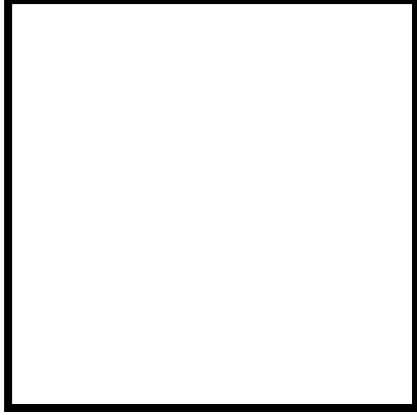
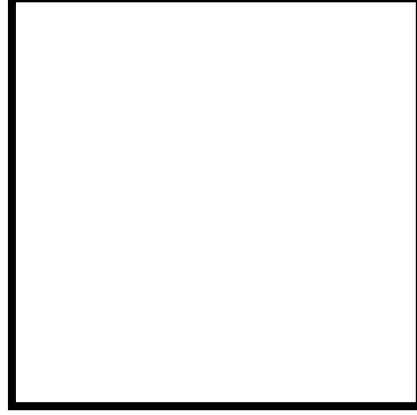
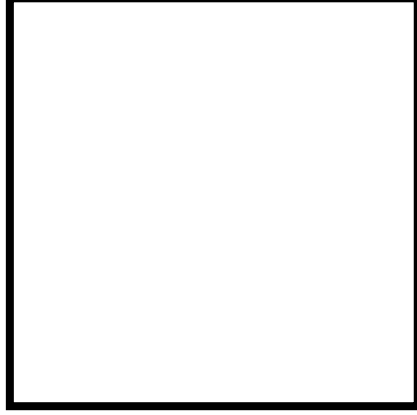
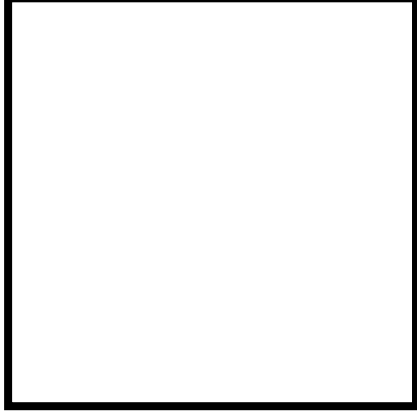
VESAK

XAHADA

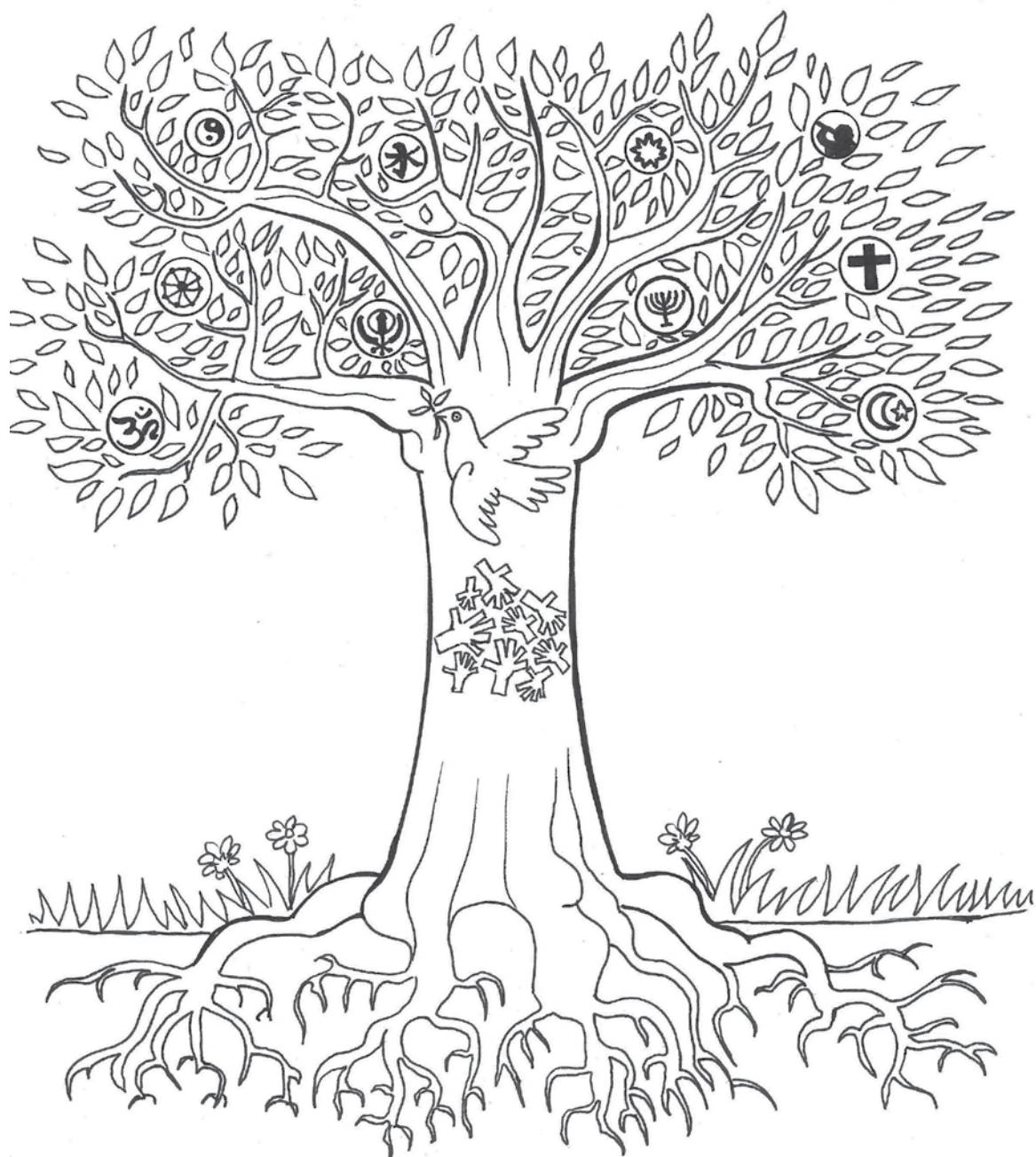
XEMÀ

XIVA

YHWH

Aquesta publicació és el resultat del treball conjunt d'experts i expertes en ciències de les religions, pedagogs i pedagogues, ensenyants i persones significatives i de referència de les diferents comunitats religioses que coneixen la seva pròpia tradició i que sovint tenen capacitats o desenvolupen tasques relacionades amb l'educació dins la seva comunitat.

Hi trobareu més de 300 paraules sobre les religions més conegudes a Catalunya, agrupades en set temes.

És un llibre que valora la facilitació de la inclusió de les persones amb diferents capacitats i procura emprar un llenguatge no sexista. A més, inclou un joc de taula i dibuixos que faran més fàcil i agradable entendre el vocabulari de les religions a les noies i nois de 10 a 14 anys.

